

видання
Об'єднання лемків

2004 літо № 3(46) Рік XIII

"Ту мене мати породила,
солодким молоком кормила,
Ватра
ту хочу жити умирати,
де жили мій отець і мати"
(О. Павлович)

ISSN 1232-2776

Сердечні вітаме
гости ХХІІ Лемківскої
ватри в Ждини

Ватра в Ждині

Палиться ватра,
Палиться в Ждині,
На рідній землі,
На Лемківщині.

Палиться, палит,
Свідоміст будит,
І ту приїздят
Зусібіч люде.

І ту приїздят
Діти Бескидів
На землю своїх
Дідів-прадідів,
Котри в Бескидах
Жили віками,
Але їх із них
Порозганяли.

Порозганяли
По цілим світі,
Жеби забили,
Чиї сут діти.

А ту ся сходять,
Би си спомнути
З життя в Бескидах
Всі атрибути.

Їм ту і сонце
Світит яснійше,
Їм в рідним краю
Лекше ся дише.

Дихатся лекше,
Чуються ліпше –
В рідних сторонах
Найвеселіше.

То ж приїжджайте
В рідни сторони –
Стогнут і плачут
За вами гори.

Володимир Щерба

Запрашаєме вшитких на XXII Лемківску ватру в Ждині 23-25 липня

Віньстка журналу "Ватра"

На журнал "Ватра",
добре знаємо,

Популярним, а ще так коханим,

Знімка - образ юнки - сяє

Й вродою до себе пригортає!

На голівці милої красуні,

Мов веселка в ямар блакитним врані

Квітне чар-віночок із цвіточків

І веселить постать в час рочків

Збоку цег - сосни голки хвойні

Творять пахощі нам неповторні

Та чарують шишками щомиті

Як ця животворна зелень в літ!

А яка вже блузка білосніжна,

Вся у візерунках, навіть ніжна,

Різко вабить погляд людини,

Мов полхромля полонини.

Ось на шиї світяться корали,

Нби зорі у небесній далі,

Й прикрашають груди кольорами,

Як той травень луки цвіточками.

На обличчі мило і рум'яно,

Личко посміхається мов ранок!

То Суханич Анна з Лемківщини

Звабна квітка з Лосі, як перлини.

Дай їй, Боже, щастя променисте,

Радісне, співучо-голосисте,

Щоб в житті людей лиш потішала,

Як весна, що земаю в нас обняла!

Іван Головач

Привітання

З нагоди празника святих Верховних
Апостолів Петра і Павла бажаємо
Редакційному колективу та головному
редакторові журналу "Ватра" - Вельмишановному
Петрові доброго здоров'я, щастя, радості,
багато сил до дальшої суспільної праці, ширення
освіти і культури у нашій українській - лемківській
суспільності для добра й відродження
дорогої нашої Лемківщини.

Многая і блага я літа !

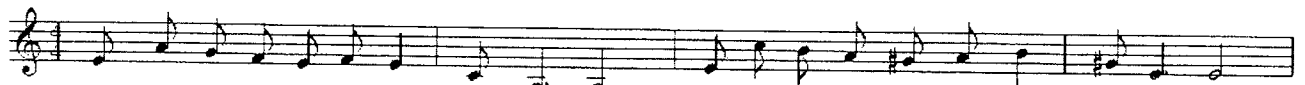
Побажання передають парафіяни греко-католицької
церкви з Пшемкова, а особливо родини Кузьм'яків,
Стухляків, Драганів - односельчани з Перунки та
Бочньовичі з с. Ставища.

Дует "Вишиванка" і (всередині)
Марія Мончак-Келечева.

Лемківська Ватра

Слова і мелодія Степан Валевський

1. На - шы рід - ны зе - ле - ны Кар - па - ты,

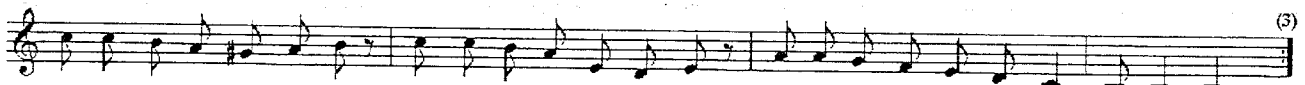
Мы збе - ра - ме - ся до вас на сьв - то,

2. І спл - шы - ме - ся до на - шой Жды - нї,

Як па - ро - бок до швар - ной дів - чи - ны,

3. При - і - де - ме мы до вас, Бес - ки - ды,

За - бу - де - ме і крив - ды і бі - ды,

Бо кож лі - то при - шло зас і фес - ти - ни кли - чут нас,

Бо за - пра - шат нас Лем - ків - ска Ват - ра.

Бо при Ват - рі єст тот дух, што при - во - дит лем - ка в рух,

Дух ді - дів - ской на - шой Лем - ків - шы - ны.

Тан - цу - ва - ти бу - де - ме і сьпі - ва - ти бу - де - ме,

І ба - ви - ти - ся, як ма - лы ді - ти.

Тан - цу - ва - ти бу - де - ме на по - ля - нах, Тан - цу - ва - ти і сьпі - ва - ти до ра - на!

Високопреосвященний Кир Іван Мартиняк

1949 р. народився в с. Митрополитів,
Дніпропетровська обл., Україна.
1966-1970 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1970-1974 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1974-1979 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1979-1981 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1981-1983 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1983-1985 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1985-1987 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1987-1989 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1989-1991 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1991-1993 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1993-1995 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1995-1997 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1997-1999 рр. навчався в Київській
Семінарії.
1999-2001 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2001-2003 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2003-2005 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2005-2007 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2007-2009 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2009-2011 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2011-2013 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2013-2015 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2015-2017 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2017-2019 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2019-2021 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2021-2023 рр. навчався в Київській
Семінарії.
2023-2025 рр. навчався в Київській
Семінарії.

1980 р. прийняв свячення в сан
диякона.
1981 р. прийняв свячення в сан
священника.
1983 р. прийняв свячення в сан
єпископа.
1985 р. прийняв свячення в сан
митрополита.
1987 р. прийняв свячення в сан
архієпископа.
1989 р. прийняв свячення в сан
патриарха.
1991 р. прийняв свячення в сан
примаса.
1993 р. прийняв свячення в сан
кардинала.
1995 р. прийняв свячення в сан
папи.
1997 р. прийняв свячення в сан
єпископа.
1999 р. прийняв свячення в сан
митрополита.
2001 р. прийняв свячення в сан
архієпископа.
2003 р. прийняв свячення в сан
патриарха.
2005 р. прийняв свячення в сан
примаса.
2007 р. прийняв свячення в сан
кардинала.
2009 р. прийняв свячення в сан
папи.
2011 р. прийняв свячення в сан
єпископа.
2013 р. прийняв свячення в сан
митрополита.
2015 р. прийняв свячення в сан
архієпископа.
2017 р. прийняв свячення в сан
патриарха.
2019 р. прийняв свячення в сан
примаса.
2021 р. прийняв свячення в сан
кардинала.
2023 р. прийняв свячення в сан
папи.
2025 р. прийняв свячення в сан
єпископа.

Православний Вісник - Люблинський ОЛ

З нагоди 65 річчя з дня народження,
40 річчя священства, 15 років єпископства
бажаємо

Високопреосвященнішому Митрополитові Кир
Іванові Мартиняку доброго здоров'я, щастя і
радості. Хай Всевисшій Господь обдаровує Вас
силами на шляху душпастирської праці для
добра Церкви і нашого Народу
на многі і благі роки життя.

Вірні криницької парафії з о. Іваном

Всечеснішому Отцю Митрату,
Криницькому пароху і декану з нагоди Іменин
та 20-ліття священства бажаємо доброго
здоров'я, щастя, радості. Хай Всемогучий
Господь щедро Вас благословить своїми ласками

Парафіяни Криниці

Renta dla wjazniw Jaworzna

Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 27 kwietnia 2004 r. podjęła decyzję o przyznawaniu świadczeń specjalnych dla byłych więźniów Centralnego Obozu Pracy w Jaworznie. Będą one przyznawane indywidualnie decyzją Prezesa Rady Ministrów, zgodnie z art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Uprawnionymi do otrzymywania świadczeń są obywatele polscy narodowości ukraińskiej, którzy przebywali bez wyroków sądowych w COP w Jaworznie a nie byli skazani za działalności przeciwko państwu i narodowi polskiemu.

Aby więc otrzymać rentę specjalną, osoba zainteresowana powinna przedłożyć dwa zaświadczenia wskazujące że:

- przebywała w COP w Jaworznie oraz że
- nie była karana za działalność antypolską.

Zaświadczenia o więzieniu w Jaworznie wydaje:

Archiwum Państwowe w Katowicach,
ul. Józefowska 104, 40-145 Katowice,
tel.: 2042626,

sekretariat: w. 101;

informacja o zasobie archiwalnym w. 122;

nadzór archiwalny w. 108;

fax: 204 32 96.

Natomiast o zaświadczenie o niekaralności za działalność antypolską trzeba zwrócić się do

Instytutu Pamięi Narodowej,

Pl. Krasińskich 2/4/6, 00-207 Warszawa.

Po przesłaniu takich zaświadczeń do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, wnioskodawca otrzyma do wypełnienia kwestionariusz wniosku o przyznanie renty specjalnej, który następnie przesłany zostanie do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, w celu wydania indywidualnej decyzji o przyznaniu renty. Decyzja premiera zostanie przekazana do realizacji Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

Adres Urzędu:

Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych,

ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warszawa 63,

tel. centr. 66 18 111;

fax 66191073.

■ У дитинстві.

■ З Президентом
Реганом.

*І прийшла ніч розпуки після Тебе Яцеку
Не знаю скільки Тобі свічок запалити Яцеку
Тоді хай буде тиша - така ж велика як Ти
І пам'ять хай буде про Тебе велика
І сльоза за Тобою буде найбільша
Друже - всіх найменших*

Олександр Маслей

*Поцілуй від нас свою кохану Гаю
Інколи поблукай блакитною Лемківщиною
І побесідуй з лемками*

**Рідним, близьким і друзям висловлює своє
співчуття Об'єднання лемків.**

*Яцек Куронь був людиною великою,
але скромною. Вмів слухати людей і
розуміти біль найменших.*

*Вмів назавжди стати другом і, хоча
це нескромно, скажу - був моїм другом,
довгі роки допомагав і жодної справи
не залишив напризволяще. У нього було
багато друзів, а його авторитет змушував
ворогів затихнути, за яких неодноразово
перепрошував, хоча тим маленьким не
вчинив кривди. Ніколи не боявся правди,
зустрічався з нами на Ватрі в Ждині, в
Устю, котре називав Руським, і в Команчі,
і в Сяноку, і в Перемішлі, і на півночі.*

*Ми втратили одного з найбільших
приятелів України. Ми втратили таку
велику людину, що досі не розуміємо
величини цієї втрати.*

Олександр Маслей

Антоніна Слота

ЖАЛЬ ЗА ГОРАМИ

*Знам, што то жаль за горами,
За школом, де діти ся вчили.
За хижом, де-м ся вродила.
За церквом, в котрій ся молила.
Прагну в гори вернути і там жити,
Коли сонце сходить і заходить - тото видіти.
А коли доїць ліє, не біла би-м смутна,
Бо моє житя, як тота вода колумутна.
Але часом радіст до мя ся приближила,
То думам, же буду частійше ся сміяла,
Але пришов ден - же од рана заз ем плакала.
І до сну смутна думка м'я притуляла.
Як зрозуміти, што дієся з лемками,
Чом одходять, не хтят бити з нами?
Чом ся встидят бесіди, котром діди гадали?
А може мислят, же они розуму не мали?
Свойой мови не треба ся встидати,
І дідам-прадідам, низко ся кланяти.
В тамтих часах они ся не ділили,
Хоц без школи, мудри люде били.
Робили тото, до чого здібности мали,
За то їх в краю і на світі поважали.
А ми - діти і внуки, не можеме їх забити.
Маме Бога просити і за них ся молити.*

Трагедія в цифрах

За неповними даними, унаслідок примусових переселень впродовж 1944-1951 рр. із Західної Лемківщини і Бойківщини, Надсяння, Підляшшя, Холмщини рідної домівки було позбавлено близько 700 тисяч етнічних українців.

Масові переселення українців з Польщі проводилися у чотири етапи:

1944-1946 рр., коли до Радянської України було переселено близько 482 тисячі українців із Краківського, Ряшівського й Люблінського воєвідств Польщі. Двадцять тис. українців було у цей час вигнаними польськими військами за прикордонну ріку Сян(...)

1947 рік - операція «Вісла», проведена за рішенням Політбюро ЦК ПРП від 29 березня 1947 р. про виселення українського населення на колишні німецькі землі. Туди переселено майже 150 тис. українців.(...)

у 1948 році примусово виселено углиб УРСР 9125 осіб української національності(...)

і, нарешті, у процесі «обміну ділянками державних територій» між ПНР і СРСР у 1951 р. переселено понад 32 тисячі українців.

Всього з Польщі в Україну продовж 1944-1951 рр. переселено понад 543 тис. осіб.

"Голос народу"

19 грудня 2003 р.

Cerkiew greckokatolicka pw. św. Mikołaja w Nowym Sączu

Niewielu już Sądeczan pamięta, że w czasie przechodzenia frontu wojennego w styczniu 1945 r. spłonęła w dniu 16. tegoż miesiąca cerkiew greckokatolicka usytuowana przy ul. św. Kunegundy nr 8. Pociski raketowe radzieckich "katuszy" ustawione na wzgórzach Klimkówki i Zabełcza ostrzeliwując niemieckie stanowiska wojskowe na lewym brzegu Dunajca trafiły w kopułę cerkwi niszcząc ją oraz wznecając pożar w jej wnętrzu.* Nikłe zostały ślady po tej cerkwi, tak materialne jak i dokumentacyjne. Do dzisiaj istnieje miejsce, w części już zabudowane, gdzie stał ten Dom Boży.

Do Nowego Sącza liczącego w 1880 r. według spisu ludności 11.185 mieszkańców napływali grekokatolicy z okolicznych wsi i miasteczek w nadziei znalezienia w mieście zatrudnienia i środków do życia. Budowa linii kolejowej Tarnów - Leluchów oraz warsztatów kolejowych w Nowym Sączu umożliwiały znalezienie zatrudnienia. Wśród mieszkańców Nowego Sącza zachodzić poczęły zmiany tak w składzie etnicznym jak i religijnym. W 1880 r. mieszkało w mieście 560 katolików obrządku greckokatolickiego. Pochodzili przeważnie z unickiego dekanatu muszyńskiego. Niewysoki status materialny skłaniał ich do podejmowania w większości zajęć o charakterze fizycznym. Część z nich, posiadająca wykształcenie obsadzała niższe posady urzędnicze.

Dwaj wykształceni Łemkowie mieszkający w Nowym Sączu - radca sądowy Piotr Leński i starszy komisarz skarbu Bazyli Jaworski - chcąc wzbogacić tę grupę etniczną o własną elitę umysłową objęli opieką gimnazjalistów pochodzenia łemkowskiego, których w 1894 r. było osiemnastu. Ich liczba wzrosła do stu osób w 1904 r. Dla nich zorganizowano dwie bursy. Jedną dla mających orientację pro-moskiewską, drugą dla uczniów z rodzin zorientowanych narodowo-ukraińsko.

Starszy komisarz skarbu Bazyli Jaworski był członkiem Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół". W 99. rocznicę Konstytucji 3. Maja wokalnym występem uświetnił poświęcony jej wieczór w 1892 r, sygnował swym podpisem akt erekcyjny budowy siedziby "Sokoła" w Nowym Sączu.

Wśród członków społeczności łemkowskiej prowadziła działalność powiatowa filia ukraińskiego stowarzyszenia kulturalno-oświatowego "Proświta" - jed-

na z 83 filii istniejących w Galicji. Stowarzyszenie to założone w 1868 r. we Lwowie posiadało w Nowym Sączu w 1905 r. czytelnię. Jej założenie było jednym z ogniw rozrastania się oraz wyodrębniania łemkowskiej (ukraińskiej -red.) mniejszości narodowej.

W 1911 r. rozpoczęto wydawać 8-stronicowy tygodnik "Łemko". Było to rusko-moskofilskie pismo drukowane w języku Łemków, omawiające sprawy polityczne i gospodarcze. Składane było w drukarni Józefa K. Jakubowskiego przy ul. Jagiellońskiej nr 3. W Nowym Sączu. Wydane zostały cztery jego numery (ostatni 12. stycznia 1912 r.) po czym redakcję przeniesiono do Gorlic.

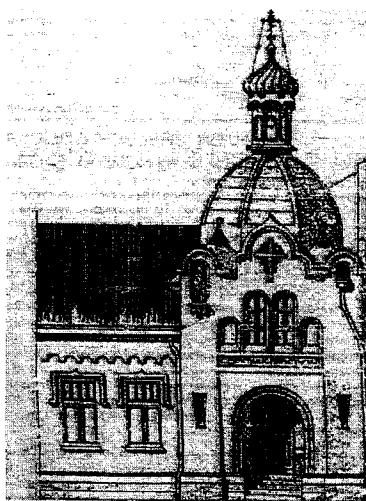
Mieli też Łemkowie własny bank założony przez Bazylego Jaworskiego, zarazem jego dyrektora. Pieczęć nagłówkowa tej instytucji w 1915 r. brzmiała: "Łemkiwśkij sojuz przedtem Łemkiwśkij bank w Nowym Sączu - spółka wzajemnego kredytu z ograniczoną poręką".

Młodzież z rodzin wyznania grekokatolickiego pobierała naukę w miejskich szkołach. W kronice żeńskiej szkoły im. Królowej Jadwigi prowadzonej od 1871 r. (pozostaje w rękopisie) w roku szkolnym 1907/1908 po raz pierwszy przedstawiono skład osobowy uczennic pod względem wyznaniowym. Wśród 880 uczennic było 337 izraelitek, 8 ewangeliczek i 8 grekokatoliczek. Lekcje religii dla wyznawczyń rytu wschodniego prowadził w soboty o godz. 12. ks. Zachariasz Lechicki. Przez Konsystorz biskupi w Przemyślu w następnym roku szkolnym do nauki tej religii mianowany został duszpasterz cerkwi w Macejowej ks. Michał Doroski. (Tuż po pierwszej wojnie światowej kościół grekokatolicki obejmował jedną metropolię w Lwowie oraz dwie diecezje. Liczył 1875 parafii z 2479 duchownymi i zakonnikami, miał trzy i pół miliona wyznawców).

Na przełomie XIX i XX wieku udostępniona była grekokatolikom dla odprawiania liturgii rytu wschodniego boczna nawa kościoła farnego św. Małgorzaty. W Wielkanoc umożliwiano im od czasu do czasu odprawianie nabożeństw w kościele klasztorным św. Ducha oo. Jezuitów. Msze święte odprawiał ruski ksiądz, będący również katechetą szkolnym.

Łemkowie podjęli w 1903 r. starania o objęcie kaplicy św. Elżbiety (dzisiejszy Kościół Kolejowy) dla swoich wyznaniowych celów. Kuria biskupia w Tarnowie przekazała tę kaplicę w 1904 r. oo. Jezuitom w opiekę.

W 1910 r. społeczność łemkowska liczyła 571 osób. Zaistniała wśród nich potrzeba posiadania własnego Domu Bożego, skonkretyzowano wystawieniem kaplicy cerkiewnej. Niewielu już Sądeczan zapamię-

■ Cerkiew św. Mikołaja od strony ul. św. Kunegundy

tało kształt cerkwi greckokatolickiej pw. św. Mikołaja, zniszczonej przed 58 laty. Zachowały się jak dotąd trzy dokumenty pozwalające poznać jej wygląd.

Najważniejszy z nich to projekt tej cerkwi zachowany w archiwalnych zbiorach planów architektonicznych Zenona Remiego (1873-1924) budowniczego miejskiego w Nowym Sączu od 1901-1924 r. Według projektów tego wykształconego we Lwowie architekta zrealizowano w mieście budowy gmachów użyteczności publicznej, kamienic, willi i domów prywatnych, który nadawał wyraz odpowiadający stylom przyjętym i stosowanym w tym okresie czasu. Plan cerkwi udostępniła strażniczka archiwum rodzinnego P. Ludmiła Remi, której składałam serdeczne podziękowanie.

Projekt architektoniczny wykonany przez Zenona Remiego, sygnowany jego nazwiskiem i datą "1911" nosi tytuł: *"Plan na urządzenie kaplicy na gr. kat. L K przy ul. św. Kingi przy bursie im. Szewczenki w Nowym Sączu"*

■ Rok 1937. Budynek bursy łemkowskiej i cerkiew. Na pierwszym planie od lewej: Irena Garbusińska (Kozaczkowa), Olga Hodakowska, właścicielka zdjęcia Kazimiera Świdzińskiego (Gutowska), Zofia Jabłońska.

Szczupłość parceli przeznaczonej pod budowę narzuciła jej kształt. Cerkiew przybudowana została do domu mieszczącego od 1902 r. bursę łemkowską, stanowiąc z nią całość. Szerokość fasady cerkwi wynosiła ok. 6 m, jej długość 21 m przy szerokości wnętrza 5 m i jego wysokości 6 m. Pełna ściana od strony północnej odgradzała ją od sąsiadów - państwa Barbackich. Na południe otwierała się jej ściana przeszkloniami na obejście bursy. Wejście wprost od ul. św. Kingi wprowadzało do jej wnętrza. Nad główną fasadą wznosiła się

wyniosła kopuła z latarnią znaczoną greckim krzyżem. W lustrze mej pamięci zachował się widziany przez przeszklone drzwi kształt ikonostasu. (Był zbliżony do istniejącego obecnie w cerkwi z Klimkówki, przeniesionej na nowe miejsce z obrzeża sztucznego zalewu na rzece Ropie). W zbiorach Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu znajduje się jedyna materialna pozostałość wyposażenia cerkwi - jej tabernakulum.

Następnym dokumentem istnienia tej cerkwi jest kartka pocztowa udostępniona przez pana Wiesława Piprka. Opatrzona podpisem: *"Nowy Sącz, ul. św. Kunegundy, kościół gr. kat. Św. Mikołaja"* oraz datą: *"8.VIII.1926"* uwidacznia w tle ulicy kopułę cerkwi oraz jej pełną północną ścianę.

Unikalne zdjęcie fotograficzne wykonane amatorsko w 1937 r. przedstawia fasadę główną cerkwi i budynek bursy łemkowskiej. Na ich tle sądeczczanki: od strony lewej Irena Garbusińska - obecnie Kozaczkowa, Olga Hodakowska, właścicielka zdjęcia - Kazimiera z Świdzińskich - Gutowska oraz Zofia Jabłońska. Drugą grupę stanowią dwaj oficerowie I. Pułku Strzelców Podhalańskich w charakterystycznych dla nich pelerynach mundurowych i orlich piórach przy wojskowych nakryciach głowy.

Parafia greckokatolicka, powstała w Nowym Sączu dopiero w 1936 r. W roku następnym tworzyło ją 300 osób.

Po 1945 r. nie odbudowano cerkwi z ruin, została rozebrana, a plac po niej zniwelowano.

*Irena Styczyńska
kwiecień, 2003 r.*

Przy pisaniu artykułu korzystałam z wiedzy dr Tadeusza Aleksandra, zawartej w wydawnictwie: *"Życie społeczne i przemiany kulturalne Nowego Sącza w latach 1870-1990"*, Kraków 1993 - Roz. I., - *"Dzieje miasta Nowego Sącza"* - Kraków, 1996, T. II., Bolesław Kumor: *"Parafia i życie religijne"*, -zapisy w kronice szkoły podstawowej im. Królowej Jadwigi, -z faktów przez siebie zapamiętanych.

Od Redakcji:

* Wg relacji naocznych świadków cerkiew w Nowym Sączu została zburzona po akcji „Wisła”, a nie w czasie działań frontowych, a do wyzwolenia Nowego Sącza nie użyto „katusz”. Tak oświadczyli niżej wymienione osoby:

- Michał Juśków, Nowy Sącz, ul. Limanowskiego 11a / 3
- Maria Bukowiecka, Nowy Sącz, ul. Lwowska 79
- Lidia Mielnik, Nowy Sącz, ul. Lwowska 6 / 3
- Włodzimierz Jurc, Nowy Sącz, ul. Bożka 22
- Wasyl Sowa, Krynica, ul. Kraszewskiego 147a
- Michał Kowalski, ul. Armii Ludowej 16 / 5 Gorzów Wlkp.

Григорій Пецух - лемко з Фльоринки, світової слави артиста різьбяр

Григорій Пецух народився 23.01.1923 р. в Фльоринці. Основну школу закінчив в 1939 р. в Уневі на Україні. В 1940 р. був забраний на примусові роботи до Німеччини, повернувся в 1945 р. Від 1946р. навчався в середній мистецькій школі у Закопаному, а в 1956 р. закінчив Академію мистецтва у Варшаві і став професором - вчителем різьби в ліцеї ім. Кенара у Закопаному, в якому пропрацював 20 років. Проживає в Закопаному.

- Як Ви почали різьбити?

- На початку 1937 р. монахи з села Фльоринки привезли мене до Львова, запровадили до Палати Митрополита Андрія Шептицького і представили мене Ігуменові Климентієві Шептицькому. Ігумен сказав мені: "Хлопче будемо тебе вчити". Зі Львова привезли мене до Монастиря Святоуспенської Унівської Лаври і там прийняли мене до Захисту Сиріт, там була основна школа, був дуже добрий учитель Микола Дюк. На початку запитався мене: "На кого ти хочеш вчитися?" Я відповів, що хочу вчитися на кравця. Тоді запровадили мене до кравецького верстату. Там на стіні була велика пласкорізьба — портрет Митрополита Андрія Шептицького. Вона мені так сподобалася, що я постановив також вирізьбити портрет Митрополита і так сталося, що я вирізьбив подібний портрет. Моя пласкорізьба відразу сподобалася монахам і вони показали її Митрополитові. Монахи говорили, що Митрополит нею втішився і для Захисту Сиріт дав гроші, а за ті гроші монахи купили матеріал на чотири убрання для хлопців. Також з того матеріалу пошили вбрання для мене.

- Вас, 17 літнього хлопця, в 1940 році вивезли на примусові роботи до Німеччини і працювали Ви у бавера. Розкажіть читачам "Ватри" як пережили Ви той тяжкий

окупаційний час і чи могли хоч часом різьбити?

- Мене привезли на примусові роботи разом з братом Василем до села Bünningstedt коло Гамбурга в місяці березні 1940 р. Мій брат мав тоді 15 років, а я 17. Був початок весни і було багато роботи на господарстві. Праця була затяжка як на молодих хлопців і ми не давали собі ради. Тоді господар мого брата дав до іншого господаря, але ми разом спали на одному ліжку у мого бавера. На місце мого брата господар взяв до роботи француза, який був в німецькій неволі. Той француз сам був французьким господарем і знався на рільництві — орав і сів зерно, і ми оба разом працювали в полі й говорили між собою трохи по-французьки і по-німецьки, щоби якось порозумітися. У мого господаря було троє коней і ще малий молодий коник. Одного разу той коник копнув мене під ребра так, що я не міг дихнути. Пізніше я на пам'ятку для себе вирізьбив коника, котрий був моєю третьою різьбою, яку я вирізьбив в Німеччині.

Першою моєю різьбою з липового дерева був образ Божої Матери з Ісусом (пласкорізьба).

Другою різьбою, яку я вирізьбив в Німеччині, був лев з тризубом і з короною на голові, такої різьби я ніде не бачив. Мій господар одного дня дав мені до моїх рук грубу книжку — то була історія мистецтва, там були різьби, роблені з каменю від найдавніших часів. Мені сподобалися леви, коли я знайшов відповідний кавалок грушкового дерева, тоді я подумав, що треба поставити мого лева на задні ноги, а в передні лапи дати тарчу з тризубом. Тарчу я помалював на синій кольор, а тризуб лишився в натуральному кольорі грушкового дерева. Третьою різьбою був, згаданий, улюблений мій коник.

- З якого приводу Ви зараз після закінчення війни пішли вчитися різьби до закоп'янської мистецької школи?

- Коли я влітку 1945 року вернувся з Німеччини з моїм коником то всі подивлялися його і радили мені, щоби я шукав такої школи, де міг би вчитися різьби. Одного дня прийшов до нашого дому господар з Фльоринки і сказав, що перед війною він був в Закопаному, як служив у війську.

Оповідав, що в Закопаному роблять чуда з дерева і я повинен похати до Закопаного. Я послухав тої ради. Першого вересня 1946 року приїхав до Закопаного зі своїм коником на вступний екзамен і прийняли мене до школи, котра тоді називалася: *Państwowa Szkoła Przemysłu Drzewnego - Gimnazjum Rzeźbiarskie*.

- Знаємо, що мали Ви понад 100 виставок індивідуальних і збірних в краю і за кордоном, недавно в Україні: у Львові, Коломиї та Бережанах. Розкажіть децю більше про них.

- Найбільше я собі ціню мої виставки в Україні і також тому, що були вже в Незалежній Українській Державі. Мені було дуже приємно, що у Львові так урочисто мене прийняли.

- Ваша Закоп'янська галерея знаходиться на вул. Каспровіча 31, що можете про неї розповісти зацікавленим людям?

- В Закопаному щороку відбуваються світові міжнародні фестивалі фольклору гірських земель (*Festiwal Folkloru Ziemi Górskich*). До Закопаного на фестиваль приїжджають з цілого світу ансамблі також з України. Фестиваль відбувається в серпні і триває цілий тиждень. Під час фестивалю найбільше туристів відвідує різні імпрези. Ходять до музеїв і на виставки, у цей час моя галерея відкрита для всіх туристів і гостей фестивалю.

- Ви стали, мабуть, найславнішим лемківським митцем-різьбарем і маєте дуже велике потування на інтернетній сторінці.

- Мій син Дарій впровадив мене до інтернету www.pescuch.art.pl. В інтернеті є кількадесят фотографій моїх різьб, також стаття німецької газети "*Hamburger Abendblatt*". Цю газету Дарій знайшов в інтернеті і також впровадив до моїх сторінок.

- То ж і німецька газета "*Hamburger Abendblatt*" про Вас пише, як це сталося?

- В листопаді 2002 р. в Німеччині в місті Ahrensburg коло Гамбурга в осередку Культури була виставка документів і фотографій, які походили з Уряду Праці. На цій виставці були також знімки моїх двох різьб і мої листи. Перша різьба - це був Лев з тризубом і з короною на голові, вирізьблений з дерева грушкового в 1941 р. Друга різьба - то був коник з грушкового дерева, а на конику я вирізьбив себе. Було це так - восени 1944 року в саду мого

господаря влітку зламав грубий конар дерева - грушкі, і господар сказав мені: "*Григорію, візьми пилу і сокиру, порубай ті конари і галуззя, буде то на зиму до спалення*". Під час тої роботи я затримався перед найгрубшим кавалком грушкового дерева і подумав, що треба з того дерева щось вирізьбити. Ну і сталося - я почав різьбити коника і різьбив цілу зиму, а закінчив навесні 1945 року. Як скінчилася війна, то я зі своїм коником вернувся додому до Фльоринки, а малого Лева лишив на пам'ятку у мого господаря. Газета "*Hamburger Abendblatt*" пише, що Григорій Пецух, як 17-літній хлопець, працював разом зі своїм братом Василем і товаришем Іваном Майчаком на примусовій роботі з 1940 до 1945 року. Газета "*Hamburger Abendblatt*" також пише, що я вирізьбив малого Лева і Коника, а тепер став скульптором і маю власну галерею в Польському Закопаному.

- Ви маєте також інтернет-адресу, чи часто пишуть до Вас товариші, приятелі, митці і взагалі лемки-українці та люди інших національностей? Чи маєте час їм відписувати?

- До мене можна по інтернету писати листи. Моя інтернет-адреса: grzegorz@pescuch.art.pl. Ще на самому початку я отримав короткий лист від Української Діаспори Пан, котрий той лист підписав і подав інтернетну адресу Української Діаспори написав: "*Я Вас вписав до своєї колекції*". Пізніше Дарій в інтернеті знайшов таку інформацію: "*Григорій Пецух - лемківський різьбар*" і була подана моя інтернет-сторінка.

- 23 січня 2003 р. відсвяткували Ви 80-річний ювілей, як Він відбувся?

- Міський уряд у Закопаному 23 січня 2003 р. організував святкування мого 80-річного ювілею. Бургомістр міста Едмунд Бонк, складаючи вітання, вручив мені почесну грамоту з грошовою нагородою Анна Вальох, дир. Мистецької галереї, складала мені побажання і поінформувала, що фільм про митця Г. Пецуха можна подивитися в галереї на вул. Крупівки 41.

- Зичимо Вам доброго здоров'я, щастя та дальшої успішної мистецької праці на прослави різьбарських надбань лемків-українців.

Дякую за розмову.

З Григорієм Наушом розмову провів
Петро Шафран

Лосяне в Угорщині

Хоча масовий туризм трьох країн розвинувся у ХХ столітті, то Лосяне – мої діди – прадіди вже у ХІХ столітті займалися, правда не чистим, скажімо, професійним туризмом, але таким, яким також у друці чоловіки ХХ століття займалися щорічно кілька місяців в тромісячній Польщі. Тобто, виїзди до сусідніх і дальніх країн присвячували перш за все туристичній справі. Отож, під шильдом туристики доводилося своїй родині бюджетити. Мої однак прадіди терпляче трактували як основне джерело утримування родини, а принагідно ознайомилися з життям інших народів, вивчали їх мови, а до речі тасмних перед сторонніми особами бесідували, наприклад, слова угорців. Уже бо до Першої світової війни із 203 газдівку Лосян більше-ста займалося торгівлею різних мастив (мази), а традиція в родинних "газдівак" була доменною жінкам, найчастіше при допомозі наймидів. Теренами туристичної (чумацької або мазарської) або по чучасному "об'їзної торгівлі" були сотні більших і менших місцевостей, розташованих на території двох тодішніх імперіальних країн – Росії та Австро-Угорщини. Найбільш віддаленими були такі осередки як: Одеса, Єкатеринівськ, Черкаси, Ужгород, Токай, Будапешт, Дебрецен, Ниредьваза, Мішкольц, Орадеа, Вільнюс та сотні місцевостей на згаданих шляхах-напрямах.

Для ряду мазарів трагічною була Перша світова війна. В тому числі був і мій батько Василь Євсюк (1898-1976), який 15-річним хлопцем залишився із мазями на території сучасної Литви і не дочекався приїзду свого батька, а мого діда Григорія, знайшовся, як і кілька інших Лосян, в далекому Сибіру. У 1921 році повернувся в рідне Лосе, але без віднайденого на цій далекій землі батька моєї мами Івана Трембача (1880-1918), якого тлінні останки залишилися десь в околицях далекого Оренбурга.

Але окрім примусових поселень в далекі краях, в тому і виїздах в далеку Америку, ряд Лосян та мешканців сусідніх сіл вже в кінці 19-го століття поселялися на теренах, охоплених торгівельними мандрами. Околиці Ниредьвази (Nyiregyháza) на території Угорщини є місцем, де проживає ряд нащадків Білянчан, Жимківчан, Лосян (Галь, Гіжа, Пастерчик, Малецький), в тому близькі моєї родички Марія Євсюк. Виявляється, що й на тих вибраних теренах важко було влаштуватися і вибирали вони дуже відважну та тернисту дорогу. Як тисячі вихідців з Галичини,

щоб заробити гроші на влаштування, чоловіки залишали своїх дружин, та за запропонованою офіційно в далекий Америку влаштувалися на постійне проживання на чужих теренах. Так було і з прадідами моєї родички – сестри діда Григорія – Марія Євсюк з нащадками якої – родичками Єшенських та Шабо і Нацькало (Nagykaló), Ниредьвази та Малецькими з її околиць – спілкувалися мої батьки і ці контакти продовжувалися до сьогодні. Відвідали у діди Лемківської Вайшли Лосян та лосян, який порезисна акція "Візія" завела до Єшенських Красиських, Сераза, Злуцької Воли, набрали нормальних постійних контактів. Відносяться вони не лише до старшого покоління, але також до їх днів та онуків, як, окрім історії Лемківщини, пробуєть також на мрію іслучної мовної різниці, присвоювати лемківську говірку. Для ознайомлення з нею в охоту перебувають у нашої родини під час літніх канікул. Є це настільки складна справа, що хоч і ми батьки закінчили Інститути у післявоєнний період і роками "вивчали" насильно накинуту до шкільних програм російську мову, якої знання було б поміжне, не вивчили її хоча б мінімально. Тому ми з подивом ставимося до нашої родички Йолінки Пастерчик по чоловікові Єшенська – з мами Євсюк та її бабусі Анни Пастерчик, яка посприяла в тому, що її доня Йолінка вивчила лемківську говірку і створила сприятливу атмосферу в усій родині для зацікавлення лемківською культурою та мовою. За збігом обставин не було також труднощів в порозумінні з її чоловіком – угорцем Андрашем (Андрієм) Єшенським, який додею історії був вояком угорської армії в роки II світової війни, а вже після її закінчення

■ Пастерчик Олег з іншими лосянами.

вирваній родині в совітський час. Кілька років був агрономом у колгоспі на території Полтавщини і оволодів необхідними до розмов українськими словами. На жаль, немає його вже серед нас. Тому незалежно від стану здоров'я, під час відвідин Лемківщини товаришусь родині як перекладачка (навіть під час реконвалесценції після інфаркту) дорота моя сестричка Йолінка. Слід однак сказати правду, що її доня Жужа та зять Аяшльо, коли немає мами, більше розуміють лемківсько-українсько-російську мову ніж ми угорську. Надія є у відуску угорсько-лемківського словника відомим українстом-русинистом Іштваном Удварі – проф. Вищої педагогічної школи у Ниредьвазі та керівником факультету українистики і русинистики.

Пішучи ці слова про моїх "угорських лемків", часом ніяковою, коли ряд моїх односельчан у Польщі не зберігають наших національних багатих надбань, в чому рідної мови.

Лідія Євсюк Колянчук

Задбайме про могилу священика Дуркота

Остатнім парохом в Вільхівці перед другим війном бив отец Максимілян Дуркот, який зостав забитий громадянами Вільхівця і їх сусідами. В поближу церкви по лівій стороні є добрі утриманий гріб родини о.Дуркота. Перед війном зостав зроблени з каміння нагробни плити з чительними написами. На гробниці, тіж з лівой стороны од гори бракує іщи четвертой плити, там, де зостав похоронений о. Дуркот.

Відомо нам, же остатні дни його живота минули в селі Тилова, в самотности і терпіню, покійний ся заломив психічні. Не знаме дати його смерти і ддятого тіж звертамеся до вшитких, котри пам'ятают його, надсилати нам вшелеяки відомости ци інформації на тот темат. Хочеме утрвалити на добре пам'ят про його особу.

Шановні Вільхов'яне, наша пропозиція є, аби вшитки жиючи в краю і за границьом мешканці нашого села зробили таку камінну плиту і одновили нагробний пам'ятник. Звертамеся до Вас з проханьом о вашу опінію і пропозиції в тій справі. Внески і опінії просиме слати на адрес:

**Mikołaj Gabło Przewodniczący
Zarządu Koła Zjednoczenia Łemków
Olchowiec - 20
38-450 DUKLA
tel. (013) 4335392**

* * *

Згадаймо їх

Михал Рубіч - син Миколая і Теклі, народився 27.03.1926 р., помер - 01.04.2004 року.

Дітячи роки перешли му в міру спокійно, хоц науку в початковій школі кінчив юж в часі війни - в сороковим році.

Тяжко било лишати виселяним по війні людям рідне село і все своє, а тим, што остали, тіж не било легко - зостала їх жмінка, а серед них бив і Михал.

По кількох роках, наперед поєдинчо, а по 1956. офіційно - зачали вертати лосяне з вигнання домів. Того што рідне воскресало: своя мова, своя пісня, свої сьвята

сьвяткувано по-давньому, але свого священика не можна било мати. Люде ради били своє рідне утримувати і мимо тяжкой роботи на газдівці, мали охоту сходитися на проби аматорского гутрка, а покійний Михал бив єдним з перших. То ту в Лоси сорок років тому - в 1963-ім році - проходив перший по війні фестиваль нашой культуры.

Михал ангажував ся енергічні в громадску діяльніст. Коли повставали гуртки УСКТ бив першим і довголітнім головом місцевого гуртка, членом Повітового правління УСКТ в Горлицях і делегатом на Воевідску Конференцію УСКТ в Перемишли. То Він і його близки од початку сімдесятих років організували новорічни забави - "Маланки", яки потім поширили ся по цілій Лемківщині.

Різдвяни сьвята без колядуваня не могли бити. Певно памятают Климківчане, Кунков'яне і Ліщиняне, як санями приїжджали колядники з Лоси, котрих провадив Михал. Навет коли молодши, хотіли продовжати рідну традицію Михал додавав ім охоти і сам, з домашніма, зачинав ходжия по коляді.

В старанях о можливіст своей одправи покійний мав свій важний уділ. То Його посередні заходи, разом з інчима старанями, допровадили до одновліня богослужень - початково лем на вельки сьвята, пізнійше што якийсь час, а потім штонеділю. В церковним житю Покійний бив в переді - за Його причиною і з Його уділом зроблено дуже важного в парафіяльним житю нашой спільноти. Мав своє виждия сьвіта. Мимо недуги фурт енергічний, до кінця житя інтересував ся подіями нашой спільноти, пренумерував "*Наше слово*", купував і читав "*Благовіст*" і "*Ватру*". Остає в нашій пам'яті як приклад ідейной, жичливой людини.

В часі гарной сонечной погоди похоронни Богослужия одправили отці Петро Павлице (місцевий парох) і Григорій Назар (Горлицкий парох) з участю великой кількості люди. Покійного похоронено в родинній гробниці на лосянским цмунтері.

Його тіж прощали тихим рідним словом Штефан Гладик (голова ОЛ) і Василь Шлянта (з-к голови ОЛ)

Вічна Йому Пам'ят !

Редакція "Ватри" Головна Управа ОЛ

СПОМИНИ

Семана Дзюбини з села Регетів, гміна Устя Руске.

Народив ем ся в 1916 р. в Регетові. Пред війном мое село било велике, тяглося сім кілометрів, від Смереківця до самої словацкої границі і ділилося на дві часті: Регетів Вижний і Долишній. Било 186 номерів хиж.

В селі біла церков греко-католицька св. Михаїла, а ту, в Нижнім Регетові, православна каплиця. Парохом аж до смерти (1943 р.) бив Ігнатій Ринявець. Мав велику родину, 5 дівок і двох синів. З найстаршом його дочком я ходив до школи, з того року біла, што я. Пізніше, як німці ту пришли, учила діти в садочку. Перший його син Орест помер в 1927 р. Разом спочивають (батько і син) на цвинтарі в Регетові Вижнім.

Учительом бив Григорій Сембрат. Вчив нас пісень по-українськи. Організував перше представління в Регетові - я грав ролю чорта. Хотів людей вчити співу, зорганізував хор. Вибрав голоси, яки йому треба било, і повів, што в кожду неділю буде інший з нас читав Апостола. Зимом в боїску (бо не мали ми громадського дому) било представлене "*Лемківське весілля*". Учитель зобрав троха люди, вчив грати на скрипках, читати і обкладати книжки, робити столярку і дуже інших річи...

Школа біла двукласова. В єдній клясі вчила жена вчителя. До єдної кляси ходили два роки, хоц добрий учень, але не било де його дати дальше до школи. Тримали люди зацофаних, бо такама добрі рядити.

В Долишнім Регетові бив інший учитель, пізніше за німців його перенесли, а там пришла Мілька, єгомосця донька. Сембрата жінка Софія вчила пізніше в Пантній за Магуром. В суботу нас звільняли прудше, бо наш учитель хотів поїхати до своїй жінки. До Регетова приходила газета "*Лемко*", котру в Криниці редагували, а у Львові виходила "*Народня Справа*". Критикували єдни других. "*Народня Справа*" так писала: "*Лемко*" з Криниці пише лем сами дурниці, а "*Народня Справа*" зі Львова пише мудрі і поважні слова".

В Вижнім Регетові бив жид Капнер, а в Нижнім Йосько, але як ся писав не знам. Біла єдна корчма.

Отець Ринявець повнив функцію скарбника кооперативи в Вижнім Регетові, а ту, в Нижнім, кооперативу зорганізував Микола Юрковський, учитель зо Сквїртного. Мій старший брат продавав. Юрковски походили з села Радоцина, їх било трьох братів. Найстарший Микола, пізніше Андрій, наймолодшого не пам'ятам.

Люде жили в селі бідно. Коня рідко хто мав, бо повідали же кінь марнотравит, їсть за дармо. Коровами дуже робили. Орали, де могли на тих горах. Не так як гнеска: вийдете на гору - не видите нічого, а давніше з той гори видно било. Всяди орни поля. Паствиска і ліс. Богатих, таких, што мали веце поля, било недуже. Найчастіше люди мали сім гектарів, може десят. Ліси росли пасмами, за полями. Земля не така урожайна, найбільше сіяли ярцю і вівса. Як зерно підросло на весну, як ся ішло на поле стежком, а вітер дув то так фалювало.

З того поля вшитки ся виживили, лем часом дашто докупили. Садили компери, сіяли лен, робили полотно, ткали і з того шили кошелі і сподні. Ховали уці і з вовни робили сукно на гуньки, холошні, а і чути.

В селі мешкало двох поляків, Кароль Сверц і Андрій Смоковец. Сверц бив під час першої війни світової в війську, ту мав службу і ся приженив до вдови. Смоковец мешкав в Нижнім Регетові, бив з лемкиньюм женатий, а походив з Шимбарку. Пізніше, як нас вигнали в 1947 році, зостав солтисом. Поляки мали парафію в Висовій, але тоти з Регетова ходили до нашої церкви.

Найчастіші назви ріль в нашом селі то: Полянки, Путківка, Крестівка, Симбратівка, Бучківка, Морохівка. Дуже Морохів било в селі - Дмитро, Гриць, Лешко. Інші найчастіші призвища: Тезбір - поле Тезбарівка, Криськов - Криськівка. Кожене поле мало свою назву. Назви гір: як іде ся до Ганчови - Перегиба, Кізьє Ребро, давніше Углиско, інши то Ротунда, Шемеляк, Діл, Яворинка, Черчля.

В першу війну терпіли лемки в Талергофі - же москофіли. О ту зараз понижше, у Геряка діда забили, бо кликав кури. Ішла австрійська патруль через село, а кури пішли з дому. Він кликав, а они хіба думали же то єст такий умовлений знак. Взяли до Устя і забили.

Мене до війська покликали 24 мая в 1938 році, а 1 вересня в 1939 мав ем скінчити службу. 1938 році били ми на Заользю, на лінії Цешин-Дзедзіце-Осьвенцім. Пам'ятам, же єден день били-зме ся з чехами. На тим одтинку, котрий мав бити одданий полякам, чехи мали магазини амуніції. Попросили уряд польський, жеби позволити їм до визначеного дня того попрятати. Уряд польський згодився. Настав тот день, а чехи за тот час ся окопали. Наши зробили алярм, остре поготов'я. Дали сніданя і марш. Ми дійшли до той границі, переходиме в шикун бойовим, а чехи па-па-па, зачали з машинових карабинів бити, но то ми тіж. Але они мали артилерію. До нас аж під вечір артилерію привезли. Амуніцію, як ми не могли довести, то на коцах носили. Казали на лежачо окопи копати. Комендант дружини дав кожному свій одтинок, аби його пильнувати. Цілу ніч спокій, а рано повідають же згода. Бив серпень або початкок вересня як ми вертали з границі.

Уважайте на голову!!!

Хто не знає, на яку голову і за што, то ліпше ся на хвилю ту затримати!

Нижше – кличка Młodzieży Wszechpolskiej, організації, котра діє юж тепер тіж в Горлицях. Як видно, більше національних (читай: шовіністичних) символів не дастся ту юж вштурити. Лоґо, як і сама організація, сут „вимовні“ патетични, а „накроплени“ символи трактувани як реліквії. В полуциню зо скрайним патріотизмом – дає нам то „смішну версію націоналізму“. Образ MW є трагікомічний. То люде часто в нашим віці (а може і несповнени комбатантски еха), котри хочут „вилічити“ чисту расу з чорних і православних брудасів. То ідопоклонці, што падают на твар перед Романом Дмовским (щастя, же святой пам’яти).

Можна би їм дати можливість творити своє зашитне, патріотичне діло, але на чистих етнічнх польских землях, а не ту де *rusiny*, што не з польских щепів, а мирних і богобійних Гір.

Вчиймєся на глупоті інших і не творме таких патетичних організації по нашій стороні. Діют юж в Горлицях і Устю таки законсервовани лемківски активісти, што на жичливи слова „Христос Воскрес!“ одвертают голову, а і краківске радіо на Вієппале в Криници діганяют, як джуму! Може, і Никифора до Сана не випустите?

Так, порядна молодежи, ховайтеся під каски і темни окуляри, жеби Вас за „Отче наш“ не запалували...

(гр)

Ірина

Класика лемківской краси

ARODOWY RUCH MŁODEGO POKOLENIA

Młodzież Wszechpolska

CELE NASZEGO DZIAŁANIA:

Celem Młodzieży Wszechpolskiej jest wychowanie członków w duchu wartości narodowych i katolickich wykształcenie w nich pełni poczucia obowiązków patriotycznych tak, by na każdym stanowisku starali się być pożyteczni ojczyźnie. (art. 3. Statutu MW).

Filarami naszej myśli są trzy podstawowe wartości: **Katolicyzm, patriotyzm i zasady cywilizacji łacińskiej.**

Wiare przyjmujemy taką, jaką przekazuje nam Kościół Katolicki. **Patriotyzm** uważamy za cnotę, która powinna wyróżniać wszystkich Polaków. Naszą pracą dążymy do zbudowania Katolickiego Państwa Narodu Polskiego

Młodzież Wszechpolska w Gorlicach
Kontakt: tel. 692165010

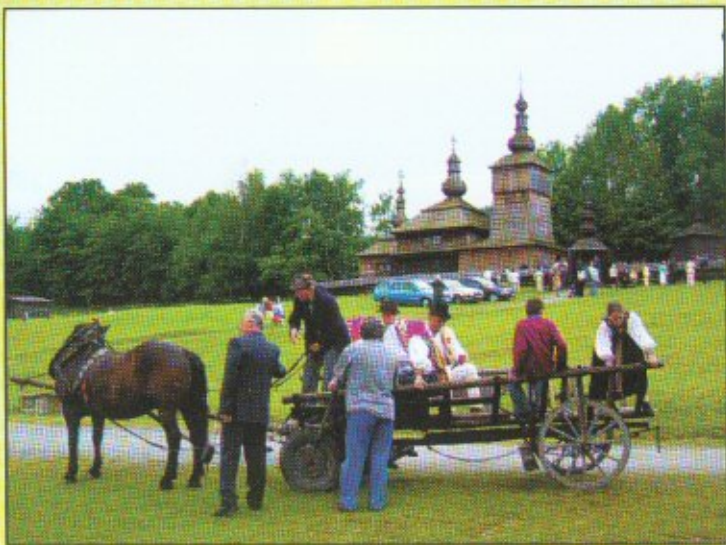
джампрези

джампрези

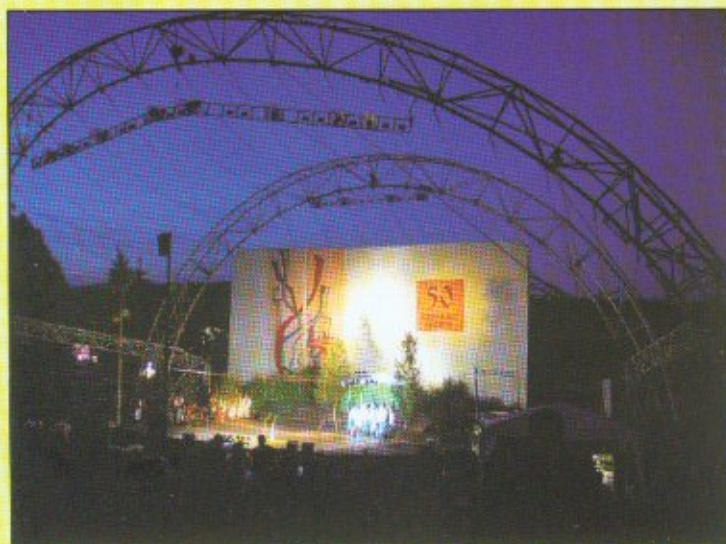
джампрези

джампрези

ВНИМАНИЕ

■ Скansen у Свиднику.

■ Погляд на вечірній свидницький амфітеатр.

Життєдайне коріння

Добро народу приховане в його душі. Зберігати оте добро була покликана Культурна спілка українських трудящих Чехословаччини, яка виникла перед п'ятдесяти роками на Установчій конференції 29-30 травня 1954 року в Пряшеві.

Як тільки-но почали працювати обрані центральні органи - всебічно розгорнулася культурно-масова робота. Крім іншого, виник і підготовчий комітет по проведенню Першого свята пісні і танцю українського населення. Цьому сприяли й крайові та окружні державні органи. Почалася підготовка колективів народної художньої творчості, будувався амфітеатр, забезпечувалося все необхідне, щоб 4-5 червня 1955 року можна було відкрити Перше свято у Меджилабірцях, яке викликало великий відгомін серед українців республіки.

Свято пісні і танцю росло, розвивалося, кормилося руським хлібом, запивало материнським молоком так, що з нього сьогодні стала П'ЯТДЕСЯТИЛІТНЯ молодиця - Свято культури русинів-українців Словаччини, яке після першого року життя живе і розвивається у Свиднику під героїчною Дуклею.

Слава тобі, величає Свято! Хвала вам усім, хто створює ті великі національні скарби! Спасибі за довір'я до нас, бо ми вам віримо. Віримо у ширість української душі у нас, на Україні, в Польщі, Хорватії, Сербії, США, Канаді та всюди там, де проростає життєдайне коріння українства.

Іван ЛАБА,

голова Центральної ради Союзу русинів-українців СР

І насправді свидницький амфітеатр присмодно вражав естрадним шармом. Особливо складена програма фестивалю створювала враження, що свято це ніколи не закінчиться. Бо ж триває вже цілих 50 років. І хоча змішуються часи і люди, то Свидник надалі приваблює. Чому? Може тому, що тут видно своєрідний синтез близьких культур: фольклору й мови русинів-українців з Польщі, Словаччини, України, Сербії, Хорватії. І зручно носіям цієї культури зустрітись десь тут посередині, а ще й кордонів меншас.

Мені присмодно було придивлятися до чудових місцевих лемківських звичаїв, обрядів, про які у нас на північній Лемківщині вже не знають. А про своє минуле я міг дізнатися майже всього від „Позивання на свадьбу“, „Вітя віця“, „У молодого“, „До шлюбу“, „Зиманя парти“, „Чепія“, „Чіпаня молодой“ аж по „Пряки“, „Луцаня кендеріці“, „Вечурки“.

Публіці особливо подобались виступи закордонних колективів („Дворик“ – лужичани з Німеччини, Закарпатський Народний хор з Ужгороду, „Вітрогон“ з Білого Бору).

Ось тільки хотілось би, щоб більше гостей приїжджало з сусідньої Горличчини, Криниччини, Сянїччини. Свидничани, як я переконався, дуже гостинні люди.

Еміль Гойсак

■ Плакат XXXIX Свидницького свята русинів-українців Словаччини.

■ Біля могили Вербицького снів Держави

■ Фестивальна програма ансамблю „Шаришане“.

ЮЛІАН ТАРНОВИЧ - БЕСКИД

Сяницький Відділ ОУП 21-22.05 р. організував вшанування 101-х роковин од дня народження Юліяна Тарновича і 70-ліття появи двотижневика "НАШ ЛЕМКО", якого заложителем і першим головним редактором був Ю. Тарнович.

Одбилася поїздка по місцях проживання і діяння великого сина Лемківщини:

Ростайне, неіснуюче село, де народився 2.01.1903 р. Ю. Тарнович, в яким, його батько о. Стефан був грекокатолицьким парохом. Мати була дочкою пароха Тарнавки о. Антонія Бескида.

Мшана, село де помер і похований в 1908 р. батько Юліяна о. Стефан Тарнович. На старим надгробним пам'ятнику посвячено нову родоводову таблицю і одправлено Панахиду. В Мшані на гірці неє вже церкви а під гірком стоїт новий костел.

Тарнавка, село до якого в 1908 р. мати Юліяна з дітми перенеслася до свого батька о. А. Бескида, де Юліан під опіком дідуся закінчив початкову школу.

Тото село вже не існує. лем по липах і знищених надгробних пам'ятниках священників: Антонія Бескида і Еміліяна Лавровського (на котрих посвячено нови родоводови таблиці і одправлено Панахид. можна познати де стояла колиси церква.

Королик Волоський, перша парафія діда по мамі о. Антонія Бескида. Стоїт велика, мурувана з каменя церква – руїна, без

вікон і двері сцени обдерти лем мали сліди по намалюваних образах. О богацтві парафії свідчит, уложена з дуже гардих керамічних плиток підлога в церкві. При церкві старий цмунтір з надгробними, в більшости, кам'яними пам'ятниками.

Чертіж, село де народився батько Юліяна, оддалене 4 км. од Санока, до якого Юліан штодня доходив вчитися в гімназії. По сї закінченю студював і працював у Львові.

Синява, село недалеко Риманова, до котрого 1928 р. Юліан Тарнович повернув зо Львова і в місцеві церкви одружився з Анном Лазенгом. Побудував хату і проживав до 1940 р. Ту народилися їм сини: Мирон і Олександр. Юліан николи не тратив зв'язків зі Львовом, в 1934 р. заснував двотижневик "Наш лемко" і став його першим головним редактором. Писав Книжки і публікував патріотични статті в різних часописмах, часто під псевдонімами: Юліан Бескид, Юрій Землян, Осип Журба. За патріотичну діяльність ув'язнено його в Березі Картузкий.

В Синяві по війні польски банди при допомозі міліції бестияльско замордували кількадесят визначних селян і спалили їх хати. Чудом уратувалися жінка і сини Ю. Тарновича, остережени добрима людьми. На їх надгробних пам'ятниках, поставленх на цмунтері при церкві (тепер заміненій на костел), написано: „zginęli śmiercią tragiczną”.

В Сяницькій домівці ОУП зорганізувано Академію з виставом творчости Ю. Тарновича. Присутни були: Православний владика Адам, Консуль України з Любліна, Сяницький староса, голова ОУП Мирон Кертичак, брат Ю. Тарновича – Олександр з Ужгороду, приїхала кільканадцетособова делегация з України очолювана головою СФУЛО проф. Іваном Щербом. Од ОЛ брав участь П. Шафран. Виголошено реферати, доповіді, виступили художни колективи. Вшитких запрошених гостинно прийнято урочистом вечерію.

Другого дня учасники святкування звиділи Сяницький історичний музей а в ним пайвекшу на світі виставу ікон Лемківщини.

З причин дощовой погоди не можна било обізнати Сяницький скансен - Музей народной архітектури, в яким знаходяться дві наші церкви і інші лемківски – українски пам'ятки.

За успішне зорганізування святкувань великого українского патріота – лемка, письменшика, художника, редактора громадського діяча сипа Сяниччини – Юліяна Тарновича від імени учасників свята належится подяка організаторам а найперше голові відділу ОУП п. Маріянови Райтарови. Сердечно дякуєме !

Петро Повазини

■ Учасники роковин на фоні церкви в Синяві.

■ Хор ВПШ в сяницькій домівці.

■ Біля руїн церкви у Королику Волоському.

■ лемка Михайла
— автора музики до
ного Гімну України.

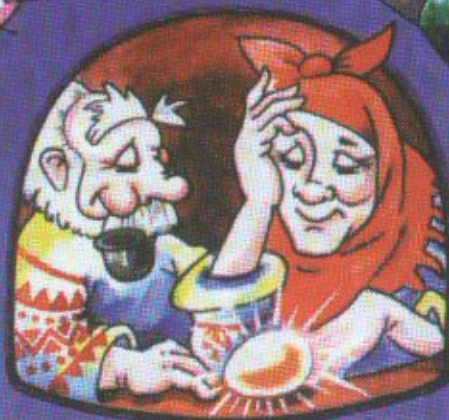
Літають птиці понад горами
І собі співають:
Там над горами сонечко світить,
Огріває наш край.

Христина Палюх, 5 кл.

Дитяча сторінка

Любиш ходити по горах? Запрашами Тя в незвичну подорож. Жеби вийти на тоту „математичну” гору, мусиш до каждой кратки вписати лічбу так, жеби в каждой наступній кратці била сума двох попередніх лічб з нижнього ряду. Хто перший вийде на вершок?

Може, власні Ти!

А хто-хто в рукавиці живе?

Їж, лисичко, пригощайся, голубочко.

Івасику-Телесику, приплинь-приплинь до бережка.

Використано матеріали журналу "Пізнайко".

Посмотр уважні на на малюнок на тій стороні. В яких казках (байках) виступують намалювані постаті? Напиш нам їх назви. Видумай свою власну байку зо вшиткима звірятками, особами, яки ту видиш. Розв'язаня просиме присилати на адресу редакції

Дві війни я пережила

По пару днів пришли на постерунки руски. Недовго повідомили молодих хлопців, жеби йшли до войска. Так они пішли, а поєдні навсе, бо уж ся не вернули. Війна ся скінчила. Люде ся радували, же будеме спокійно спати, бо німці уж не придут імати. Але і ту бив смуток: де нас тепер дадут. Під Польщу не хотіли належати. Деси пішла бесіда, же ціла Лемківщина буде до Словакії належати. Люде гваряг, же то би добрі било разом з тамтейшими лемками по другой стороні Карпат. Часто наши люде звідувалися руских, ци буде Польща. Они одповідали, же буде. *"Ми сї не пришли зїсти, то сї не зїме,"* - говорили они. Як уж руски мали одходити з постерунку, то повідали людем: *"Подьте з нами - наша страна широка, стане місця для всіх вас"*. Пак пришли делегати, то записували, хто хоче піти на переселеня. Поляки робили вельку пропаганду, все повідали, же то мушено нам виїхати. Руски зас повідали, же не мушено, же они никого насилу не возмут, і хто хоче ту бити, то може бити. Поляки стояли при своїом, же мушено вшитким йти на переселеня до Росії, а хто не піде сам зо своей охоти, то на остатку виженут і нич не дадут взяти зо собом, нияки річи, ани пакунки.

Так люде ся позаписували і пішли. Мало зостало. Били таки села, што цілком осталіся пустима. Други зас рихтувалися іхати по зерняних роботах, то зерно обмолотили і забрали. Іше кус нас зостало, як то ми гварили - на насіня, і уж ніхто не думав виїхати. Каждый робив, як міг, жеби веце заорати, засїяти, жеби уліпшити своє жия. І правительство казало дуже брати і сіяти. Деси бесідували, же всі з Росії повертають, то гваряг: *"Треба садити, сіяти дуже, жеби і для них било"*.

По лісах появилися якісь ватажки. Повідали, же то поляки банду робят, пак зас, же то сūt польски і українски партизанти, але же ходят осібно. Я не можу написати, яки та были, бо не знам. По убраню ани по бесіді їх не можна било познати. Знам, же з доброй волі не ходили лем кридися. В лісі істи ся хоче, то змушени били ночами ідти до села за даяким ідаом. Раз польски вояки ішли до Ріпок. Під

Ріпками з пустої хижи вилетіли двоє і втікали до ліса. Вояки стріляли за ними, то один став, бо мав при собі дуже гранатів і не міг втікати, а другий втікав, то го забили. Живого припровадили до Висови. На постерунку ся признав, же ест поляком з Тилича, коло Криниць. Так тоти поляки, што жили з нами в горах, сами вимішляли, што могли і скаржили на нас. Раз я несла стіл з пустої хижи домів, бо у нас не било стола (сестра взяла до Росії), а з-за хижи вилетів молодий 15-рочний полячок і гварит мї, жеби-м нич не брала і не зносила, бо ми всі підеме гет. Я му гварю, же я не піду. Він повідат, же нас виженут. Я му зас повідам: *"Хто м'я вижене? Ти м'я виженен? Може ти перше підеши, бо і так ничего ту не має."* Він повідат: *"Мы ся будеме старати о то, што вас виженут."* І так што раз веце бесіди ішло помеже людеи, же нас виженут, але ніхто не знав, чоґо і за што. Нарешті казали ся пакувати, жеби бити готовим. Найперше повідали, же лем богатих виженут, бо бандитів ховають. А як пришли виганяти, то уж не смотрили, хто богатий, а хто бідний, лем казали всім ся зберати. Пришло дуже войска, обступили село наоколо. Певно думали, же будеме до ліса втікати. Але ніхто нигде не втікав. Я іше дві ночі дома ночувала, як люде уж вигнали. Все била варта войскова в селі. Вечером виділи, же у нас ся світит, то вошли до хижи. На столі бив плястер меду, ідут просто до него і повідають по-польски: *"Те гади-русїні наше пчолы псуюом"*. Я ся не збрала в дорогу, лем сиділа до остатку дома і ждала, ци мя лишат, ци виженут. Але не лишили. З хижи я сама не пішла, то два вояки взяли м'я за руки і витягли на авто. Приїхали сме до Лоси, бо там нас зганяли. Там была велика загорода, обгороджена колючим дротом, і там мали нас наганяти. Але ми їм не втікали. Як сме стояли в Лоси, то так аяло без мри. Всі сме змерзли, мокри лахи сушнїме при огнях, а ту все ліс і мє. В Горлицях тиж сме стояли через ніч, то так само аяло, обутя перемокло. Босо ходити било студено, то сме обути ходили по болоті. Били сме уж всі страшно помучени тим холодом і бессонницма ночами. Ту в Горлицях списували, хто што дома лишив, і што бере зо собом. Пришло на потяг сідати, зас кажут сідати, хто з ким хоче разом бити. Я сіла до першого транспорту.

(Далі буде)

Презераме стари фотографії ...

■ Художній гурток з Лабови в 1930 р.
Всередині о. Степан Корнова.

■ Гладнів'яне в 1930 роках. ■

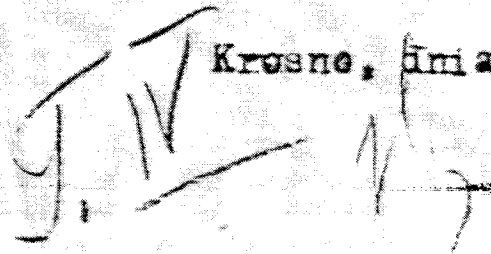

■ Родина Гороцаків з Білцаревої з 1930 років.

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
PRZEDSTAWICIEL TWOR T.R.P.
 Dla Spraw Wschodniej i Wschodnio-Ukrainskiej
 L.dz. 544/45

Krosno, dnia 27.VI.45r.

Do

Przedstawiciel Główny Izdy ~~Głównego~~ Przedstawicielstwa R.T.R.P.
 dla Spraw Ewakuacji do Spraw Ewakuacji
 płynęło 2 VII 1945 r.
 L. dz. 544/45
 Załatwione 1945 r.
 Referent

w Lublinie.

Donoszą na podstawie sprawozdań techników szacunkowych, o dużych zniszczeniach w gospodarstwach pozostawionych przez ludność ukraińską ewakuowaną do U.S.S.R. z gmin Krampna, Osiek i Żmigród. Zniszczeń dokonuje ludność miejscowa po wyjeździe ewakuowanych. Zachodzą wypadki zdzierania dachów wrywania szyb z okien, części żelaznych z pieców rabunek, pozostawionych przedmiotów.

Proszę o zainteresowanie się i interwencje tej sprawie.

Równobrzmiące pismo przesyłałiśmy do Starostwa Pow. w Jasle. (dn.19.VI.br.)

Rejonowy Przedstawiciel do Spraw Ewakuacji:

 (Zajac Mikołaj)

Як війна розпочалася в 1939 році в Польщі, я бив в 1-ім полку дивізії Стшельців подгалянських. Командиром дивізії бив Вірконас, а командиром полку Красвскі. В нашій компанії були вояки з навколишніх сіл. През Санч вислали нас до Ставиши копати окопи. Пізніше - розказ до Висови. Як ми достали алюмінієві бляшки, на котрих кожний мав вибити свій адрес і дату народження, то ми знали, що то не жарти.

Воював єм три тижні: Мене взяли німці до неволі в місті Грудек Ягеллонські 21.09.1939 р. Повезли нас през Ярослав, Пшеворськ до Ландута, но і пізніше транспортували до Німеччини в лягер Сталаг 8Ц - Жагань. Там я бив до 1942 року. Як хто переписався на цивіля, то го пустили, а хто ні, то заставав в лягрі. Я пішов до роботи в фабриці, а пізніше до бауера, в котрого бив єм до кінця війни.

Як ми вертали домів шість тижнів ми були в Герліц, бо руски нас затримали. Повідали, же не підеме як барани домів. Они хтіли виімати Власовців. Но і там брали нас што другий день, допитувалися ким ми є. Говорили до нас: „Ви не поїдете в Советській Союз, бо би з вами дуже шпівнів пійшло. Ми мусиме пізнати вас“. Но і повідали, же приїдеся нам іщи в армії послужити.

Поробили роти, дали автомати, но і погнали нас з перервами. Годину ми ішли, пізніше перерва, і так ішли два дні. В третій день - одпочинок. Політрук зробив зобрання і при кінці сказав: „Хто має яке питання?“

Но я повідам, же моя родина жис на території Польщі, а я їду в Советській Союз. А він мі повідат: „Дійдеме там, то розглянеме“. Ми медже собом бесідуєме, што нас перешколят і вишлют на Японію. Совсти повідали, же ми очо, добровільно пійшли германові помагати. Постановили ми втікати. Поля були помінувани, але якоси мі ся вдало перейти.

Як єм вернув, хиба бив серпень 1945 року і укривав-см ся два тижні. Приходила до села українська партизантка. Польське військо приходило шукати за партизантком. З нашого села не било никого в лісі. В наших хатах мешкали люде з-під Дуклі, переселени німцями, як там переходив фронт.

Восени 1946 р. бив сден бій УПА з польським військом на Магурі Маластовській. Войськови поїхали по провіянт фурманком до Горлиц, но і як вертали, то на Магурі їх розогнали. Я не чув,

жеби забили кого. Мали Упівці добрий вивід, військо ходило за нима, але не могли ся зійти. Тїж осінью в 1946 році прийшли з УПА зробити в селі збори. Ходив післанец вечером і на збори до школи кликав. Потім бесідували, што бив там старшина з жінком і повідав, же ми будеме виселени, жеби-сме ся не давали вигнати.

Прийшов 1947 рік і чутка, же будут виганяти. На разі виганяют там на сході, але штотраз приближатся тото до нас. Надійшов 7 червень і виселено половину села, з-під Яворини по Цюрівку (поле, там де мешкали Цюрики). А на другий ден нас. „Jak będziesz mógł to weź całą gospodarke na ten wóz,“ - так казали вояки до нас. Но і „wynocha“.

Залишили ми в Регетьові поле і ліс. Поле било засіяне і засаджене. Тішилися люде, же війна ся скінчила. Ми ту залишили коло 10 гектарів разом з лісом. Хижа била нова з 1920 року.

Провадили нас, як яких бандитів, з єдної і з другої сторони вояки. В Горлицях ми сідали пару днів, поставили там намьоти, але вшитки люде не могли ся змістити. По болоті ходили і худоба, і люде. Пізніше підставили вагони. Везли нас окружнима дорогами. В Освенцім'ю нас переслухували, звідувалися, чи бесідував єм з партизантима, што їм давав, кільки їх било і т.д. Були там декотрих і заберали до Явожна.

За Познаньом, в Кжижу, половину вагонів одтяли, а наши іщи поїхали дальше, аж до Гожова. В Гожові дали нас до кошар войськових, а одтамаль приділяли по селах по трьох, штирьох на єдно село. Нас призначили до села Монкошице, гміна

■ Вивезена по вигнано лемків церква з Регетьова.

Ліпкі Вельке. Достали ми хату, але таку до нічого. Нас в Монкошицах било п'ят родин. Квоки були з села Ізби, Крок з села Шкляри, Морох, Лабуда і ми були з Регетьова.

Не вільно било вертати. Солтис мав нас на оці, далось одчути, же нас пильнують. Од часу до часу міліціант прийшов. Они знали, де хто є. Ми польски і свої свята святкували, ходили до польского костела. Пізніше била православна церква в Стшельцях, хоц било далеко, але на велики свята, то ми їхали там. Там на заході зачали ся люде любити - і ти покривджений, і я покривджений, еден другому ся поскаржив.

Жили ми на заході до 1969 року, вернули в тім році до свого рідного села, але не на свою господарку. Треба било купити. Перше враження, як ми вернули, то таке, як по війні, страшна, пустиня. Пам'ятам, як било перед вигнанням і до гнеска припоминам собі місця, де то било.

Тоти, што казали нас вигнати, зробили нам вельку кривду. Ми войну не виповіли. Гнеска маюг німці ліпше - і поляки їх поважаюг, хоц они нищили поляків, а на того русина українця гадаюг, же то не людина.

До Реґетьова люди дуже вернуло. Найперше вернув Фецяшко, пізніше Тутко, Смеречняк, Зендран, Варіян, Геряк, Дзюбак, Пушчик, Квочко. Як ми вернули, церкви в селі не било. Тота каплиця православна, што тепер є, то била на ній червена таблиця же "zabytek, wstep wzbroniony", але до нашого приїзду "Kółko Rolnicze" мало там склад навозів.

Ми по-маленьки таблицю зняли. Учителка говорила, же каплиця близко школи, же їм перешкоджує, а як зачали ми ей ремонтувати, задзвонила на УБ. Але каплицю ми оборонили.

Болить м'я серце за наших людей, чоґо таки бідни. В першу Світову війну заберали їх до Талергофу за москофільство, же помагаюг росіянам. Та ту наши люде жили не сто, не двіста років, а довги віки. Як треба било іти до побору, на війну, то не питалися, який ти є. Чоґо наши люде таки скарани? Терпіли, як бив німець, оддавали контингенти, живніст, худобу, молоко, зерно, бо треба било. Брали люди на роботи, не мали взгляду ніякого. А як ся війна скінчила і як прийшов 1947 рік, люде посіяли, посадили, жеби било житя для родини. І нас вигнали, і розсіяли. А там на заході бесідували "każdy kłos na wagę złota". Кілько колосків ся ту знищило?

Акцію „Вісла” пам'ятам так, як в книжках церковних - як асафатову долину, то бив судний день. Люде били ошоломлени, не знали што з нима ся робит.

Мене тягло ту, як вовка до ліса. Повідаюг, же там вітчизна, де є хліб. То неправда. Чоловік, як голодний, старатся наїсти. Але чи ситий, чи голодний все тужит за своїм рідним.

Для мене ту сонце ліпше гріє. Тота вода, што пливе на річці по каменю, ліпше смакує, приємно черчит. Пташки краще співаюг і до гір наших нас запрашаюг і кличут - вертайте зараз!

26.12.1996 р. од Семана Дзюбини
записав - Я. Артимович.

Вертайте на ЛЕМКІВЩИНУ !

В Висові в середині села можна купити будовляни ділянки 8 - 10 арови. Звертатися до Юлії Тими: 38-316 Висова - 51, телефонувати в довільній порі: (0-18) 35 32 245.

Курорт Висова стаєся щораз атракційнішим не лем для тих, што хочут лікуватися, а і для одпочивати в екологічним мікрокліматі в зеленій прикордонній зоні, але і вартат ту оселитися.

Висова має дуже жерел мінеральної води, котром лікуєся внутрішни хороби, працює (перший утворений в Польци) шпиталь діалізи нирок, діот санаторії, вчасови доми, пенсійонати, новочесни склепи, чинна є церква, а на горі Явір каплиця. Недалеко од каплиці є піший і роверовий граничний перехід на словацку сторону 2 км. до села Цегелка. Другий піший перехід, котрий незадовго буде одкритий для переїзду особовима автами, знаходиться на кінці села Бліхнарка 3 км. од висівской церкви, дорога веде до Стебника, далі - Зборова і Бардйова в Словаччині. Інци є третій туристичний перехід на горі Ясільник в словацку сторону до Стебницькой Гути.

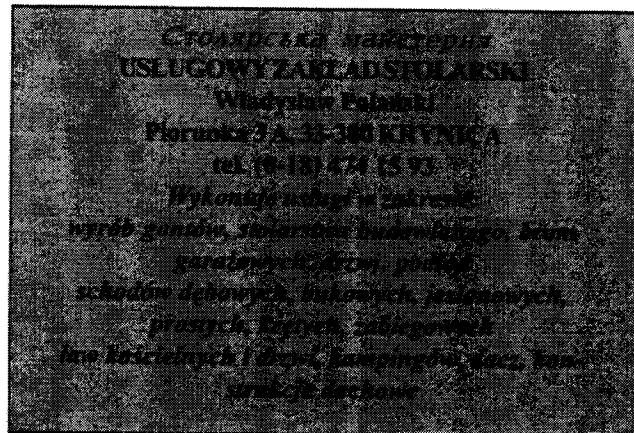
Тоти, што хотят одпочивати можут знайти тіж нічліги в приватних домах. Телефонувати :
Висова - (0-18) 35 32 181, 35 32 397, 35 32 247.
Бліхнарка - 35 32 208,
Ріпки - 35 32 294,
Ганчова - 35 32 105, 35 32 145,
Устя - 35 16 127,
Снітниця 15 (Стефанія Бортничак) - 35 16 612

**Лемки Висови і
околиц запрашаюг на
одпочинок !**

* * *

Продам

В центр селі Лося є до продажу
новий муруваний дім з 12 ар. ділянком.
Тел. дом. (0-12) 368 12 07,
праця: (0-12) 386 26 44

Як Ілько на метри конич продав

Было то дост давно іщы перед війном. В понеділюк на ярмаку в Грибові спіткалися швагрове: Ілько Дзюба з Перунки і Афтан Дырда з Яшкови.

Афтан звідуєся Ілька:

- А што ты тераз під конец зими ту принесло на ярмак?

- Знаш, швагричку, приїхав-ем ся поспотрити на гандярів, но і спіткатися зо знайомыма, та й зме ся зышли, давно ем ты не видів. Тоту нагоду мусиме оперти о буфет, — повідат Ілько.

Санкы поставили пред корчмом Гербахів, коням дали їсти оброк¹, а сами пішли до жыдівского шынку. Найперше выпили кватеру палюнкы² заборгуваної³ Ільком, потим другу, зафундувану Афтаном, поділилися мерындями⁴. Ілько мав хліб з солонином, Афтан - хліб з домашньом кобасом. Жыд іщы намовив їх на пиво, за котре зазначыв в свой книжці довг, обидвом подвійно і еднаково. Зробылося їм теплійше і гадали о выштыкым, але о ничым важным. Коні юж не лем оброк¹, але і сіно зіли та й зачали форкати⁵ — давали знати газдам, же надишов час вертати домів. Як мали сідати до своїх санок Афтан повідат до Ілька:

- Мав-ем поспотритися на конич⁶, ци небарз⁷ дорогий, бо певно⁸ дакус⁹ мі бракне до яри¹⁰, а мої коні не хцут¹¹ їсти сіно, лем конич⁶ і мушу купити кілька добрых метрів.

- То ты рахуєш лем на метры, не на тоны? — повідат Ілько.

- Мі не треба аж тоны купувати, вистарчыт б, або найвеце 8 метрів.

- Тилько метрів то і я ти можу за пару¹² гроши продати і то крас гардого, вибраного коничу⁶.

Догадалися, што іщы в тым тыжни Афтан приїхат по конич⁶ до Ілька.

На третій ден, в четвер, як зачалося розвидняти Афтан зо своїм сусідом Нетифором поїхали двома гнатками¹³ з Яшкови през Брунары, Снітницю, Чырну до Перунки. Заїхали до Ілька, а він был на подвірци і гварят:

- Дай вам Боже щесьця!

- Та дай й вам. Што повісте¹⁴, ци-сте здравы?

- Но, як-зме приїхали, то-зме здоровы.

- Заходте до хыжы.

- Воіли бы-зме найперше скласти обіцяний мі в Грибові конич⁶ на сані і його запаузвити¹⁵. Тепер ден є короткий, а вночы не хтіли бы-зме вертати, през засипани сьнігом Чырнянкы¹⁶.

- То, што вы хочете тицько¹⁷ метрів аж двома гнатками¹³ везти і іщы павузити¹⁸? Але найперше зашли бы-сте до хыжы, сприбували сьвіжого льняного олію і напилися липовой гарбаты з медом, она добра на перестуджыня.

- Добри, але найперше покаж мі Ільку тот конич⁶, де го маш?

- Зачекай, зараз принесу і будеме міряты.

- Ліпше было бы зважыти, як маш даяку вагу — може спружынову, такую як маюч на ярмаках, што ньом в'язанки з сіном важат.

- Такой не мам, але мам метер, сам-ем го робив, то выстарчыт, як хцете перше заладувати.

Ілько пішов, приніос в руках конич⁶, розложив на боіску, вздовж сден до другого, взяв метрову лінійку, наміряв 8 метрів і повідат:

- Зостало мі іщы в жмені¹⁸ кусьцьок веце¹⁹, як ем ты наміряв, але буде як додаток задармо до купленого.

- Што ты здурів Ільку? Я николи такого чуда не видів, шго-бы конич⁶ на ряфы²⁰ продавали?

- Ты повідав, же ксеш²¹ купити 8 метрів, а не жадных ряфів коничу⁶, то я ты наміряв щыро тих 8 метрів з додатком.

- Так ес м'я обдурів Ільку, як дакого цигана, не швагра. Не зайдеме навет до твоей хыжы коштувати олію і не сядеме, бо бы ти когут яйця зносив.

- Буд здоров²², але не ошукуй люди такыма жартами, — повів Афтан і з Нетифором завернули санями в поворотну дорогу до Яшкови.

Онуфрій М'ята

Пояснення слів: 1 - овес з соломяною січкою, 2 - горілка, 3 - на кредит, 4 - їжа на дорогу, 5 - непокоїлися, 6 - конюшина, 7 - не дуже, 8 - можливо, 9 - трохи, 10 - весна, 11 - не хочуть, 12 - кілька, 13 - продовжені сани, 14 - скажете, 15 - прив'язати сіно довгим дрючком на шайі віз, 16 - назва переходу між Чырною і Снітницею, 17 - дуже мало, 18 - в долоні, 19 - трохи більше, 20 - мара довжини, 21 - хочеш, 22 - бувай здоровий.

Божою милістю хірург або найліпший лемко на землі

Василь Федорович Антонів у московському товаристві української культури "Славутич" з'явився майже зразу по його заснуванні - скромно, тихо, але так вагомо, що складалося враження, ніби саме він і був створений для зміцнення і розвитку цієї самодіяльної організації. Василь Федорович став окрасою нашого Товариства: симпатичний, культурний, інтелігентний, вихований на європейський кшталт. (...)

Василь Антонів чистий, як скло. Він поступово, твердо /а вірніше - м'яко/ й послідовно добивався й добивається хоч якихось національно-культурних прав для українців Москви. А це, як відомо з історії і власного гіркого досвіду, проблема абсолютно нерозв'язувальна. Москва ніколи не йшла й не піде українцям і Україні і на наймізерніші поступки. Для них українці тоді українці, коли вони себе вважають росіянами. Ну нехай малоросами. Тільки не українцями. І той хто прорік свинську фразу "Никакого українського язика не было и быть не должно", висловив не лише власну думку, а й думку всієї імперської системи, наших набагато молодших "братів і сестер".

От у цьому шарварку доводиться всім нам на чолі з Василем Антонівим змагатися за свої наймізерніші національно-культурні права. Так званий рік України в Росії показав, що жодного українського театру в Москві (про інші міста РФ я просто мовчу, там нічого не чули й ніколи не почують про той рік) на гастролі не запрошували, жодного танцювально-вокального колективу, жодної виставки, в тому числі й образотворчого мистецтва не було. Не було зустрічей з діячами української культури й літератури. Зате бруду з московських засобів масової інформації на Україну та українців лили мегатонами. А їхній міністр культури Швидкой заборонив показ українського фільму "Молитва за гетьмана Івана Мазепу" по всій Російській Федерації.

Але в той самий рік України в Росії з гастроями по Україні побували (і то по кілька разів!) майже всі московські театри. (...)

І те, що Кучма й Путін підписали в Києві договір про відкриття російських навчальних

закладів в Україні, а українських у Росії - гра в одні ворота. В Україні бо на практиці вони давно вже всі російські. А тут причину відмовити завжди знайдуть, хоч і обіцятимуть ревно й затито. Лужков у Криму відкрив два філіали Московського університету, московську школу № 8 у Севастополі без ніякого договору, як у себе вдома.

От за таких в'язничних умов доводиться Василю Антоніву у відвертого українофоба Ю.Лужкова добиватися якихось там національно-культурних прав.

Ми їх тут ніколи не доб'ємось хоч би тому, що їх і вдома, тобто в Україні, не добиваються українські патріоти. Їх і там кинуть на поталу. А тут і поготів. Однак ні честі своєї, ні обличчя свого ми в грязюку топтати нікому не дозволимо. Ми свої національно-культурні права носили, носимо й носитимемо в душі. А звідти їх нікому вирвати не вдасться, як не вдавалося це зробити цілі століття жодному сатрапові і жодній людиножерській системі. І найкращим прикладом у цьому є наш лідер, наш голова, який живе за євангельськими заповідями, демонструючи нам без найменшої показухи, без найменшого хизування чи зверхності свою високу культуру, внутрішню, тобто родову вихованість, яка перемагає всяке хамство.

Скажімо, у Василя Федоровича є двоє дітей — донечка Тетянка й синок Романчик. Так вони не просто пристойно володіють рідною мовою, а в міру можливості беруть участь у культурно-розважальних акціях московської української громади. А Танечка вже працює медиком поруч зі своїм батьком і укладає енциклопедичний довідник, робоча назва якого така: "Лікарі світу українського роду". Це робота поважна й дуже нагальна для нашої культури й науки.

У Василя Федоровича такий високий авторитет на роботі, що він добирає собі кадри на власний розсуд. А це переважно фахівці українського роду. І він не бере будь-кого, хоч ти й українець, а бере високих фахівців. І тому українська мова в робочому кабінеті професора Антоніва така ж рівноправна, як і російська. І це в центрі Москви. В одній із центральних клінічних лікарень російської столиці. І ніхто Василю Федоровичу не сміє робити жодних закидів про націоналізм чи ще що, бо таких фахівців, як він днем з вогнем ще треба пошукати. А є він видатним лікарем оториноларингологом, доктором медичних наук, професором з 1982 року.

дійсним членом Міжнародної академії оториноларингології, завідувачем кафедри оторинолар. Російського університету дружби народів. Запропонував і впровадив у клінічну практику 20 оригінальних операцій при пухлинах ЛОР-органів, створив наукову школу, підготував 32 кандидати і 7 докторів медичних наук. Він є автором понад 200 наукових праць, серед них 7 монографій, з яких дві видано в США(...).

У 2000 році Василя Федоровича призначено директором Науково-клінічного центру оториноларингології Росії. А навесні 2002 року за заслуги перед Україною його нагороджено Золотою медаллю Верховної Ради України; розпорядженням Президента Росії йому присвоєно звання "Заслуженого діяча науки Росії". (...)

Доводилось мені бачити в його робочому кабінеті, як він ледь не плакав, коли зрозумів, що одному зі своїх численних пацієнтів нічим не допоможе, бо в того був рак горла. "Ви розумієте, бідкався він, я нічим не можу допомогти цій людині!" А людина прийшла до нього на прийом десь аж із далекого Сибіру. І вперше він бачить цю людину, а тужить за нею, як за рідною.

Йому доводиться робити найскладніші операції, часом тривають по сім годин. Не кожен лікар здатен витримувати такий ритм й таку напругу. В. Антонів стоїть біля операційного столу до переможного кінця. Стомлений, виснажений, але щасливий, що вирвав людину від смерті.(...) І таких врятованих ним людей ходять по землі тисячі.

Його запрошують на найскладніші операції по всьому колишньому Совецькому Союзу. Він входить до управи Світової Федерації українських лікарських товариств, а також є членом Української Координаційної Ради, був редактором газети московських українців "Український кур'єр" (...)

Може виникнути запитання. Гаразд, Антонів великий український патріот, видатний хірург. А чому ж він найліпший лемко на землі? Хіба не було Богдана-Ігоря Антонича, братів Лепких, інших славетних лемків? Були, є і будуть. А річ у тому, що Василь Федорович справжній лемко. А лемки - найкращі люди на землі. Кого не візьми. Той різьбяр по дереву незрівнянний, той - неперевершений гончар, той найудатніший килимар, той виготовляє бринзу й сир, що пальці пооблизнеш, той вірші божественні складає. Той романи пише на світовому рівні - та майстри на всі руки. А от Василь Федорович - неперевершений хірург, український патріот і золота людина. То що ж, він не найліпший лемко на землі???

Іван Шинцов

Організація Українського
Національного Руху м. Москви
www.golgota.cjb.net
OUNRuhu@mail.ru

Лемківська хроніка

6.03.2004. В домівці ОУП-ОЛ в Зеленій Горі отворено виставку портретів "Сини Лемківщини"

28.03. В Калушу лемки відзначали 60-річчя депортації їх з рідних земель Польщі.

1. 04. В Пряшеві Ш. Гладик - голова ОЛ, Ш. Лукачин - скарбник ОЛ і Т. Зайонц та Й. Кулька з Гміни Ропа спітка-

лися з І. Лабом головою ЦР СРУ С і його з-ком М. Бобаком. Провели дискусію в справі транскордонної співпраці в рамках Єврорегіону "Карпати".

■ Зліва: Т. Зайонц, М. Бобак, Ш. Гладик, Ш. Лукачин, Й. Кулька, І. Лаба.

17.04. В Білянці одбилися едукативно-артистичні варшати "І Зустрічі з Шевченком", які підготували вчителі української мови. В

■ Концерт „Ручаю” для „Теленовин”.

програмі взяли участь діти і молодіж з Бортого, Маластова, Вапенного, Гладішова, Ждини, Лоси, Ганчови, Білянки, Горлиц.

17-18.04. В Норвегії (Осло) зорганізовано виставку писанок Марії Мончак - Келечави з Вроцлав'я, родом з Береста і Лавови.

18.04. В Гожові вшанували пам'ят с.п. Михайла Ковальського в п'яту річницю смерті. По Службі Божій в домівці ОУП-ОЛ гожев'яне зорганізували святочну зустріч. Гостину закінчили спільним виїздом на гожевській цвинтар, де о. Володимир урочисто відправив воскресну панахиду, посвятив надмогильний пам'ятник Михайла Ковальського (головного редактора "Ватри") і припомнив про його великі заслуги для нашого народу.

7-9.05. В Гнєзні проходила I. Загальнопольська стрічка молоді національних та етнічних меншин, організувана Карітасом Гнєзніської Римокатолицької Архидієцезії та Collegium Europaeum Gnesnense. Взяли в ній участь і представники Союзу української незалежної молоді та Пласту з Гданська, а тіж репрезентанти Об'єднання лемків з Зеленої Гори і Гожова.

18.05. Голова ОЛ Ш. Гладик спіткнувся в Горлицях з Едвардом Слупіком - уповноваженим Малопольського воєводи до справ національних меншин в присутності горлицького старости В.Кохана. Обговорено справи: покликання методика для українського шкільництва, домівки ОЛ в Горлицях, а також негативні рішення воєводи в справі звороту лемкам майна, забраного по акції "Вісла".

23.05. В Музею сільської культури і техніки в Богданьцю к. Гожова одбилася "Маївка" zorganizована през гожевське ОУП і ОЛ.

21-22.05. Заходами Сяніцького Відділу ОУП вшановано пам'ят Юліяна Тарновича. Одбилася поїздка до місць проживання і діяня великого сина Лемківщини. В Сяніцькій домівці ОУП zorganizовано Академію з виставом творчості Ю.Тарновича, виголошено реферати, доповіді, виступили художні колективи, приїхала кільканадцетособова делегація з України, очолювана головою СФУЛО Іваном Щербом. Прибув брат Ю. Тарновича - Олександр. Од ОЛ брав участь П. Шафран.

21.05. В Каменю Сльонским обрадував Конгрес ФСЕНМ, членом якого од 1996 р. є ОЛ. Конгрес підтримав схвалену резолюцію до Сейму РП з 1997 р. в справі акції "Вісла" В засіданню брали участь: віцемаршалек воєв. Опольського - Ришард Голяж; посел сейму РП Генрик Кроль, а од ОЛ: Стефан Гладик і Роман Карп'як. Більше можна прочитати в „Tygodnik Śląski”, 28.V-3.VI.04

22-23.05. В Вільхівці організувано XIV. Кермеш з виставом "Вільховецькі кермеші 1991-2004" і артистичними виступами.

22-23.05. В Криниці Стоваришиня Лемків, Світова Рада Русинів, Уряд Міста Криниці-Здрою організували "III Бісенале лемківської/русиньської культури". Організатори вказали фабулярний фільм Акція "Вісла".

24.05. В Уйковичах під Перемишльом одбилася празнични святкування в Кирило-Методійским Монастирі, заснованим отцями Никодимом і Атаназійом в 1986, а в 1994 р. монастир перешов під юрисдикцію Православної спархії в Саноку. Празнични богослужби возглавляв владика Адам в супроводі монахів, спархіальних священників і чисельно згромаджених вірних з Польщі і України.

28-31.05. В Греції (Атени) промовано Польщу виставком писанок Марії Мочак - Келечави з Вроцлава.

30.05. У Львові при лемківській церкві по

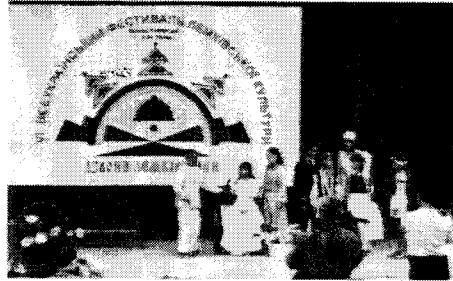

■ В художній атмосфері на кермеші в Вільхівці

Службі Божій урочисто одсвятковано Русаля, виступила "Лемковина" і інші хори.

31.05. Голова ОЛ - Ш. Гладик обговорював справу реприватизації з Анджейом Демущом дир. Замісцевого відділу регіонального розвитку Малопольського уряду воєв. в Новим Санчи.

5-6.06. В Монастириську (Тернопільщина) на Україні одбився VI Всеукраїнський фестиваль лемківської культури "Дзвони Лемківщини". ГУ

■ "Лемківський перстеник" в Монастириську.

ОЛ представляла секретар Еміль Гойсак і скарбник Стефан Лукачин. ОЛ організувало виїзд на Лемківську Ватру діти та молоді з пунктів навчання української мови на Горлицьчині, дитячий театрик "Лемківський перстеник" взяв участь в артистичній програмі.

5-6.06. В Бортиім (програма промоції гміни Санкова) одбилася святкування спадщини культур лемків і погужан.

5-6.06. В Камійонці (Словаччина) організувано 39-й Фестиваль культури русинів - українців. В суботу артисти виступували в місцевим амфітеатрі, а в неділю одбився конкурсний огляд в домі культури. Переможцьом стала чоловіча група "Ялинка" з Вільшави.

12-16.06. В Громадці, Модві і Мілковицях одбилася спітканя з традиційом „Лемківщина в фотографіях”, які організував Адам Вев'юрка - член ГУ ОЛ.

13.06. В Криниці одбився Фестин Європейских Культур. Лемків представляли в артистичних виступах: криницький православний церковний хор і „Веретено” з Лося.

17.06. В Варшаві вмер Яцек Куронь, великий діяч поєднання поляків і українців, найбільше з політиків прихильний національним меншинам в Польщі, приятель лемків. Його ім'я носить школа в Кункові.

18-20.06. В Свиднику ЦР СРУ СР організувала 50-й Фестиваль — Свято культури русинів-українців Словаччини. Виступило кількадесят художних колективів зо Словаччини і з заграници. З України: Державний Закарпатський народний хор з Ужгороду. "Водограй", „Гетьман"; з Польщі: "Вітрогон" з Білого Бору і "Подзамче" зі Свидника; з Німеччини: "Дворик" лужицких сербів, з Чех: "Сеюшан" з Хомутова, з Хорвації: "Жатва" з Вуковару, з Сербії і Чорногори: дівоча співацька група і капеля РКОД з Нового Саду. Артистични виступи проходили на високому художнім рівні. Оглядала їх кількатисячна публіка.

10. 07. В Заменицях на Заході ОЛ організувало чергову імпрезу з циклу „Лемківски кермеші". Виступив „Смерек".

П О Д Я К А

Пожертви на фонд квартильника "Ватра":
Василь Горбаль, Канада - 100,- кан. доларів
Максим Маслей, Канада - 100,- кан. доларів
Теодор Кузяк, Жешів - 50,- зл.
Є. і Р. Любинецький, Рибник - 50,- зл.
Григорій Пецух, Законане - 40,- зл.

На фонд розбудови ватряного поля подарували:
Василь Горбаль, Канада - 100,- кан. доларів
Сердечно дякуємо. Спаси Боже!

Бажаючим допомогти нам, подасмо наш
банківський рахунок:
ВРН O/Gorlice 43-10600076-0000-3200-0011-9532
(wpłata na kwartalnik "Watra")

Редакція "Ватри" Головна управа ОЛ

Дорогі Читачі!

На сторінках нашого квартильника за
символічною оплатою будемо друкувати
привітання з різних нагод. Привітання
пересилайте до редакції не пізніше, як:
до 15-го вересня до осінньої "Ватри";
до 15 грудня - зимової;
до 15 березня - весняної;
до 15 червня - літньої.

Редакція

■ на обкладинці: Ірена Мадараш з потіхами
(фотомонтаж Е.Г.)

ЗМІСТ:

Запращає до Ждини

„Лемківська Ватра”	3
Renta dla wjazdniw Jaworzna	4
Яцеку Куроню	5
Cerkiew greckokatolicka w Nowym Sączu - I. Steczyńska	6
Григорій Пецух - лемко з Фльоринки	8
Лосане в Угорщині - Лілія Євусьяк-Колянчук	10
■ Спомини Семана Дзюбини з с. Регстів	12

Класика лемківської краси - Ірина 50 років Фестивалю в Свиднику 101 роковини Ю. Тарновича

Дві війни я пережила - М. Тима	17
Презераме стари фотографії	18
Вертайте на Лемківщину	21
Бесіда русинів Лемківщини - Онуфрій М'ята	22
Божою милістю хірург - Іван Шиншов	23
Лемківська хроніка - П. Шафран	24

■ Лого ОЛ: Олександр Маслей;

■ На останній сторінці: Церква
св. Йованна Золотоустого в Полянках

„ Ватру ” можна передплатити

Ціна одного примірника 3,- зл. + 1,70 зл. поштової оплати.
Річна передплата 12,- зл. + 7,- зл. (кошти пересилки) = 19,- зл.
Якщо Ви передплачуєте більше 3-х примірників, кошти висилки редакція бере на
себе. Від пересилки одної "Ватри" у європейські держави постова оплата - 3,-
зл.+ 3,- зл. ціна = 6,- зл. (пріоритетна = 7,10 зл.).

Передплату замовляти за адресою Редакції

Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Lemków

ВРН O/Gorlice: Nr konta 43-10600076-0000-3200-0011-9532

“Ватра” літо 2004 3(46)

Pismo dotowane przez

Ministerstwo Kultury

Видас: Zarząd Główny ZJEDNOCZENIA LEMKÓW w Polsce
Bielanka 41, 38-311 Szymbark, tel. (0-18) 351 30 36

Редагує колегія

Петро ШАФРАН головний редактор ■ дизайн Еміль ГОЙСАК e-mail: miloxiii@o2.pl
■ Вікторія ЧЕРНЕНКО дитяча сторінка та коректа e-mail: vicach13@poczta.onet.pl ■
■ молодіжна сторінка Григорій РОТКО ■

Технічне оформлення FNU „LEBO”, ul. Legionów 3, 38-300 Gorlice, tel. (0-18) 3537877

===

Adres Redakcji

Hańczowa 8, 38-316 Wysowa, tel. (018) 353 21 45 e-mail: szafranpiotr@poczta.onet.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść
materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

BAKS

HURTOWNIA MATERIAŁÓW BUDOWLANYCH

Gorlice, ul. Kościuszki 48 tel/fax: 018 352-75-85

Oferuje w ciągłej sprzedaży materiały budowlane w tym m.in.:

Zalety dachówki FLORA:

- Ultranowoczesna technologia,
- ocynkowana ognioo.
- najnowszej generacji powłoki ochronne,
- duże szerokości budowlane,
- przystosowana na zadany wymiar,
- wysokie przeświadczenia - zwiększające sztywność,
- dwa rowki kapilarnie - doskonale odprowadzają wodę,
- efektowna kolorystyka,
- kompleksowe akcesoria ...

Dachówkę blaszaną FLORA
- najnowszą propozycję
huty Florian

FLORA
DACHÓWKA BLASZANA

FLORIAN

BLACHY DACHOWE I ELEWACYJNE
STOLARKA BUDOWLANA
MATERIAŁY IZOLACYJNE
CHEMIA BUDOWLANA
TYNKI ELEWACYJNE
PLYTY GIPSOWE

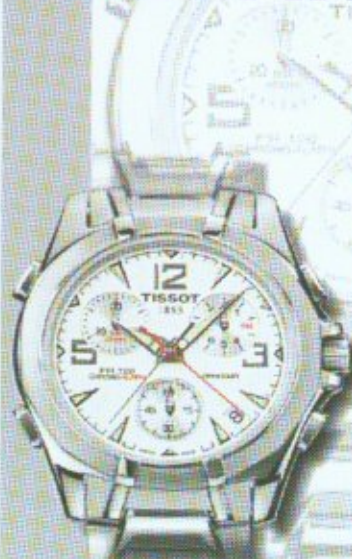
Nowe i stare
materiały
fachowa obsługa
szczerze, szybko

HURTOWNIA MATERIAŁÓW BUDOWLANYCH
Gorlice, ul. Kościuszki 48 tel/fax: 018 352-75-85

BAKS

ZAPRASZAMY: Pon.-Pt. od 8 do 17 sob. od 8 do 13

NAJWIĘKSZY WYBÓR ZEGARKÓW

TISSOT

CITIZEN

swatch

CASIO

TIMEX

Q&Q

adidas

LGS Sp. z o.o.

Gorlice, Piekarska 4

tel. (0 18) 353 03 49

Kupon rabatowy upowazniający
do zniżki przy zakupie
dowolnego zegarka

5%

MIECCE HA TBOY PEKJAMY

SURMEX

FARBY LAKIERY

IMPREGNATY DO DREWNA
TYNKI AKRYLOWE I SILIKATOWE
ŻYWICE PODŁOGOWE
FARBY SPECJALNE

AKCESORIA

MALARSKIE

Materiały

DEKORACYJNE
CENTRUM KOLORÓW

zopen

NOBILES

levis

38-300 Gorlice, ul. Sienkiewicza 42
tel. 0 691 627 764, 0 602 769 235

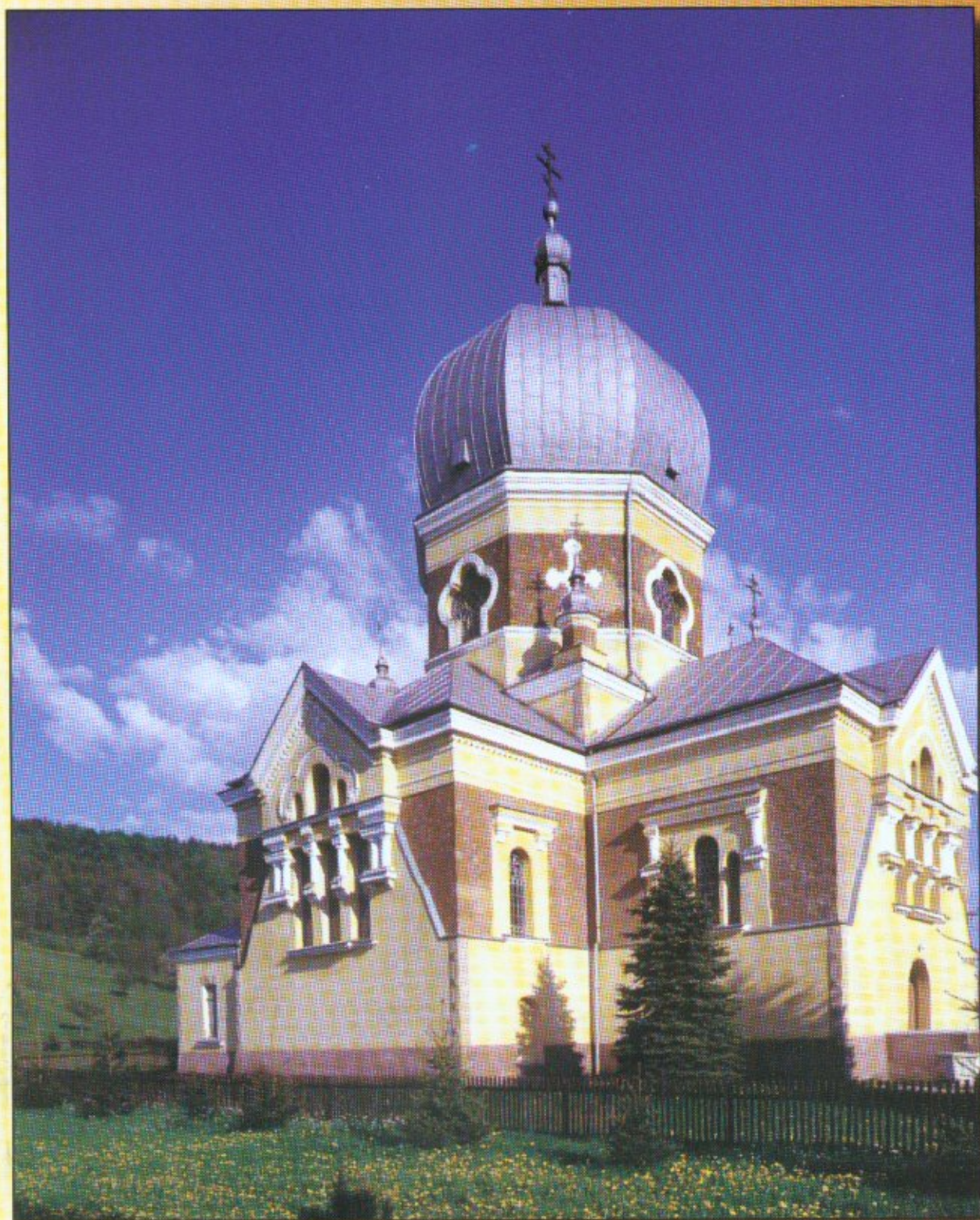

Adam i Ewa

38-300 Gorlice
Ul. Legionów 12
Tel. (018) 353-77-29

*Zapraszamy
na udane zakupy*

Церква св. Йоана Золотоустого в Полянах б. Дуклі.

Фото: Семен Барна

